

**PELASTUSTOIMEN PALVELUTASOPÄÄTÖS
2013 - 2016
Lapin pelastuslaitos**

Pelastuslautakunta 5.12.2012 / 90 §, liite nro 8 / lopullinen versio

PTP 2013 -2016

Sisällysluettelo

Pelastustoimen palvelutaso 2013 – 2016 / visio ja arvot

1. YLEISTÄ

- 1.1. Palvelutasopäätös ja sen tarkoitus
- 1.2. Palvelutasopäätöksen säädös- ja ohjeperusta

2. MÄÄRITELMIÄ

3. UHAT JA NIISTÄ AIHEUTUVAT RISKIT

- 3.1. Uhkien arviointi
- 3.2. Riskiluokkien määrittely
- 3.3. Riskikohteet ja onnettomuusuhkien arviointi
- 3.4. Kansallisesti merkittävät uhat
- 3.5. Uhat ja niistä aiheutuvat riskit
- 3.6. Onnettomuuksien uhkien, määrän ja syiden kehitys

4. PELASTUSLAITOKSEN ORGANISAATIO JA RESURSSIT

5. ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISY

- 5.1. Onnettomuuksien ehkäisy ja viranomaisyhteistyö
- 5.2. Valistus ja neuvonta
- 5.3. Ennaltaehkäisevän työn voimavarat
- 5.4. Valistus- ja neuvontatyön kohderyhmät ja voimavarat
- 5.5. Pelastuslaitoksen valvontatehtävät
- 5.6. Eräiden suoritteiden maksullisuus
- 5.7. Poistumisturvallisuus
- 5.8. Nuohouspalvelut

6. PELASTUSTOIMINTA

- 6.1. Pelastustoiminnan resurssit
 - 6.1.1. Pelastustoimen kalusto
- 6.2. Pelastustoimen hälytysohje
- 6.3. Toimintavalmiusaika ja pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön kuntotaso
- 6.4. Toimintavalmiuden arviointi ja kehittäminen
- 6.5. Pelastustoiminnan johtaminen
- 6.6. Pelastustoiminnan taso
 - 6.6.1. Pelastussukellus
 - 6.6.1.1. Vesipelastus
 - 6.6.1.2. Pintapelastus
 - 6.6.1.3. Savusukellus
 - 6.6.1.4. Kemikaalisukellus
- 6.7. Muu pelastustoiminnan taso
- 6.8. Meripelastus
- 6.9. Kansainvälinen toiminta

- 6.10. Ensivastetoiminta
- 6.11. Öljyntorjunta
- 6.12. Palontutkinta
- 6.13. Sammutusvesijärjestelyt
- 6.14. Yhteistyöjärjestelyt pelastustoiminnassa muiden pelastuslaitosten kanssa
- 6.15. Yhteistyöjärjestelyt pelastustoiminnassa muiden viranomaisten kanssa
- 6.16. Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma

7. VARAUTUMINEN JA VÄESTÖNSUOJELU

- 7.1. Yleistä
- 7.2. Varautuminen ja poikkeusolojen riskianalyysi
- 7.3. Varautumisen ja väestönsuojelun organisointi
- 7.4. Kuntien valmiussuunnittelun tukeminen ja yhteistoiminta eri turvallisuustilanteissa
- 7.5. Varautumiskoulutus
 - 7.5.1. Väestönsuojeluorganisaatioiden koulutus
 - 7.5.2. Omatoimiseen varautumiseen valmentava koulutus
 - 7.5.3. Valmius- ja suuronnettomuusharjoitukset
- 7.6. Väestön suojaaminen
 - 7.6.1. Väestönvaroitussuunnitelmat
 - 7.6.2. Säteilynvalvonta
 - 7.6.3. Väestönsuojat
 - 7.6.4. Väestön evakuointi
- 7.7. Väestönsuojelun johtaminen eri uhka- ja häiriötilanteissa
 - 7.7.1. Johtaminen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa
 - 7.7.2. Omatoiminen varautuminen
 - 7.7.3. Pelastuslaitoksen johtokeskus
 - 7.7.4. Yhteydet kuntien ylläpitämiin väestönsuojelumuodostelmiin
 - 7.7.5. Poikkeusolojen tilannekuva
- 7.8. Väestönsuojelun materiaali
- 7.9. Henkilöstö-, kalusto- ja tilavaraukset
- 7.10. Varautumisen ja väestönsuojelun suunnitelmat

8. ASIAANTUNTIJAPALVELUT

9. HENKILÖSTÖN KOULUTUS JA HARJOITTELU

10. KUSTANNUSVAIKUTUKSET

11. PÄÄTÖKSEN VOIMASSAOLOAIKA

PELASTUSTOIMEN PALVELUTASO VUOSINA 2013–2016

**Lapissa on hyvä turvallisuuskulttuuri ja tehokas pelastustoimi
– mereltä tuntureille ja kaupungeista erämaihin -
Inhimillisesti Ammatillisesti Luotettavasti**

Hyvä turvallisuuskulttuuri ja tehokas pelastustoimi tarkoittavat;

- turvallista maakuntaa, jossa jokainen ottaa vastuuta turvallisuudesta ja onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti ennalta,
- taloudellisesti tuotettuja palveluja, jotka vastaavat uhkia ja asiakkaiden tarpeita,
- osaavaa ja motivoitunutta henkilöstöä,
- hyvää yhteistyöverkostoa.

Pelastuslain (379/2011) tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti.

Pelastuslain mukaisesti yhteiskuntaan pyritään luomaan sellaiset puitteet, että yksittäiset ihmiset, yhteisöt ja viranomaiset voivat elinympäristössään ja toiminnassaan ehkäistä onnettomuuksia sekä varautua rajoittamaan ja torjumaan onnettomuuksista aiheutuvia vahinkoja ja seurauksia.

Pelastuslain mukaisella pelastustoimen järjestelmällä pyritään varmistamaan, että onnettomuuksien uhatessa tai jo tapahduttua ihmiset saavat tarvitsemaansa järjestäytyneitä apua ja että onnettomuuden vaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi yksilöille ja yhteiskunnan tärkeille toiminnoille. Pelastustoimeen kuuluu riskien arviointi, onnettomuuksien ehkäisy ja pelastustoiminta sekä pelastustoimen järjestelmän suunnittelu ja mitoittaminen toimintaympäristön riskien mukaan.

1. YLEISTÄ

1.1. Palvelutasopäätös ja sen tarkoitus

Pelastustoimen palvelutasopäätös on Lapin pelastuslautakunnan päätös siitä, kuinka pelastustoimeen kuuluvat lakisääteiset ja palvelutasopäätöksessä sovitut muut tehtävät ja palvelut järjestetään Lapin maakunnan alueella.

Alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta, pelastuslaitoksen toiminnan ja nuohouspalvelujen järjestämisestä. Pelastuslaissa on määrätty, mistä tehtävistä pelastuslaitoksen tulee huolehtia. Lakisääteisinä tehtävinä pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan:

- Pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta,
- Pelastustoimen valvontatehtävistä,
- Väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä,
- Pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Edellä mainittujen lakisääteisten tehtävien lisäksi pelastuslaitos:

- voi suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä, jos niistä on sovittu sairaanhoitopiirien kanssa,
- tukee alueen kuntien valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu,
- huolehtii öljyntorjunnasta ja muistakin muussa laissa alueen pelastustoimelle säädettyistä tehtävistä.

Pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa.

Pelastuslaitokselle laissa säädetyt tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Palvelutasosta päättäminen on säädetty alueen pelastustoimen tehtäväksi. Ennen palvelutasosta päättämistä on kuultava alueen kuntia.

Pelastustoimen palvelutasopäätös on voimassa määräajan.

Palvelutasopäätös on toimitettava aluehallintovirastolle. Jos palvelutasopäätös on puutteellinen, aluehallintovirasto voi palauttaa asiakirjan täydennettäväksi.

Pelastuslain mukaan alueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutason kehittämisestä.

Palvelutasopäätöksen keskeisen osan muodostavat lakisääteiset tehtävät, joita ovat onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta ja varautuminen / väestönsuojelu.

Lapin pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen tavoitteena on tuottaa riittävät, laadukkaat ja kustannustehokkaat pelastustoimen palvelut koko maakunnan alueella.

Palvelutasopäätöksessä jokaiseen tarkasteltavaan osatehtävään sisältyy palvelun / tehtävän peruste / nykytilan arviointi / kuvaus, vuosia 2013 – 2016 koskeva palvelutasopäätös ja kyseisen palvelun / tehtävän kehittämissuunnitelma.

1.2. Palvelutasopäätöksen säädös- ja ohjetausta

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen laadintaa koskevat säädökset sisältyvät pelastuslakiin (379/2011) ja sen neljänteen lukuun, jossa on säädetty pelastustoimen organisaatiosta ja vastuusta pelastustoimen tehtävistä.

Palvelutason mitoittamista ja kattavuutta on käsitelty lain 28 §:ssä. Palvelutason päättämistä, kuntien kuulemista, päätöksen sisältöä, palvelutason kehittämistä, voimassaoloaikaa ja toimittamista aluehallintovirastolle koskevat kohdat sisältyvät lain 29 §:ään.

Pelastuslakiin kirjatut säädökset ohjaavat palvelutasopäätöksen sisältöä. Palvelutasopäätöksessä on myös huomioitu pelastustointia koskeva muu lainsäädäntö ja niiden perusteella annetut ohjeet.

Pelastuslain mukaan ministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta. Tällaista asetusta ei ole annettu.

Sisäasiainministeriö on asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on laatia ohje alueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta. Työryhmän määräaika on 30.9.2012. Mikäli työryhmän ohje valmistuu määräaikaan mennessä, niin ohjeen keskeinen sisältö otetaan huomioon palvelutasopäätöksen valmistelussa lausuntokierroksen aikana ja ennen palvelutasosta päättämistä.

Sisäasiainministeriö on antanut Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SMO16:00/2010/ 16.4.2012). Suunnitteluohjeen tavoitteena on auttaa suunnittelemaan pelastustoiminnan palvelutaso. Tässä suunnitteluohjeessa keskitytään pelastustoiminnan määrittämisen perusteisiin kuten uhkien arviointiin, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaamiseen ja pelastamiseen, tulipalojen ja vahinkojen rajoittamiseen sekä pelastustoimintaan liittyviin johtamis-, viestintä-, huolto- ja muihin tukitoimintoihin.

Sisäasiainministeriön mukaan pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen edellyttämät muutokset tulee ottaa käyttöön 1.1.2013 mennessä.

Palvelutasopäätöksessä on huomioitu Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen keskeinen sisältö ja ohjeistus.

2. MÄÄRITELMIÄ

Pelastustoiminnan muodostelmia ovat yksikkö, pelastusryhmä, pelastusjoukkue, pelastuskomppania ja pelastusyhtymä. Pelastustoiminnan muodostelmalla on aina johtaja, joka on ensisijaisesti ennalta määrätty, pelastustoiminnan johtajan määräämä tai onnettomuuspaikalle ensimmäisenä saapuneen muodostelman jäsenten yhteisesti sopima henkilö.

Tilannepaikan johtaja on pelastustoimintaa onnettomuuskohteessa johtava henkilö.

Yksikkö on henkilön tai henkilöstön, kulkuneuvon ja kaluston muodostama toimintakokous, joka kykenee itsenäiseen toimintaan. Yksiköitä ovat esim. pelastusyksikkö, sammutusyksikkö, raivausyksikkö, säiliöyksikkö, tikasyksikkö.

A – kiireellisyysluokan tehtävä edellyttää välitöntä ihmisen, ympäristön tai suurien omaisuusarvojen pelastamista. Siirtyminen onnettomuuspaikalle tapahtuu hälytysajona.

B – kiireellisyysluokan tehtävä on varmentamaton, mahdollisesti henkeä pelastava tai suuria lisävahinkoja estävä tehtävä. Tällaisia tehtäviä voivat olla esimerkiksi:

- tavanomaiset onnettomuudet ja tulipalot
- tuntemattoman riskin tehtävät
- ilmoitinlaiteilmoitukset kohteesta ja olosuhteista riippuen
- kiireellinen virka-apu toiselle viranomaiselle

Siirtyminen onnettomuuspaikalle tapahtuu hälytysajona.

C – kiireellisyysluokan tehtäviä ovat staattiset onnettomuudet, joista ei arvioida aiheutuvan välittömästi merkittäviä lisävahinkoja. Tällaisia tehtäviä voivat olla esimerkiksi:

- ilmoitinlaiteilmoitukset kohteesta ja olosuhteista riippuen
- kiireetön virka-apu toiselle viranomaiselle

Siirtyminen onnettomuuspaikalle ei tapahdu hälytysajona, ellei pelastustoiminnan johtaja katso sitä saamiensa tietojen perusteella tarpeelliseksi.

D – kiireellisyysluokan tehtävä ei edellytä välittömiä toimia, mutta se on hoidettava toiminnallisesti sopivana tai asiakkaan kanssa erikseen sovittuna ajankohtana. Siirtyminen onnettomuuspaikalle ei tapahdu hälytysajona.

Pelastusryhmä, pelastusjoukkue, pelastuskomppania ja pelastusyhtymä ovat A- ja B kiireellisyysluokan tehtäviin hälytettäviä pelastustoiminnan muodostelmia.

Pelastusryhmä koostuu johtajasta, vähintään kolmesta ja enintään seitsemästä henkilöstä sekä tehtävän mukaisista ajoneuvoista ja kalustosta.

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta, vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä.

Pelastuskomppania koostuu johtajasta, pelastustoiminnan johtajaa avustavasta esikunnasta, vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusjoukkueesta.

Pelastusyhtymä koostuu johtajasta, johtokeskuksesta ja vähintään kahdesta pelastuskompaniasta tukimuodostelmineen.

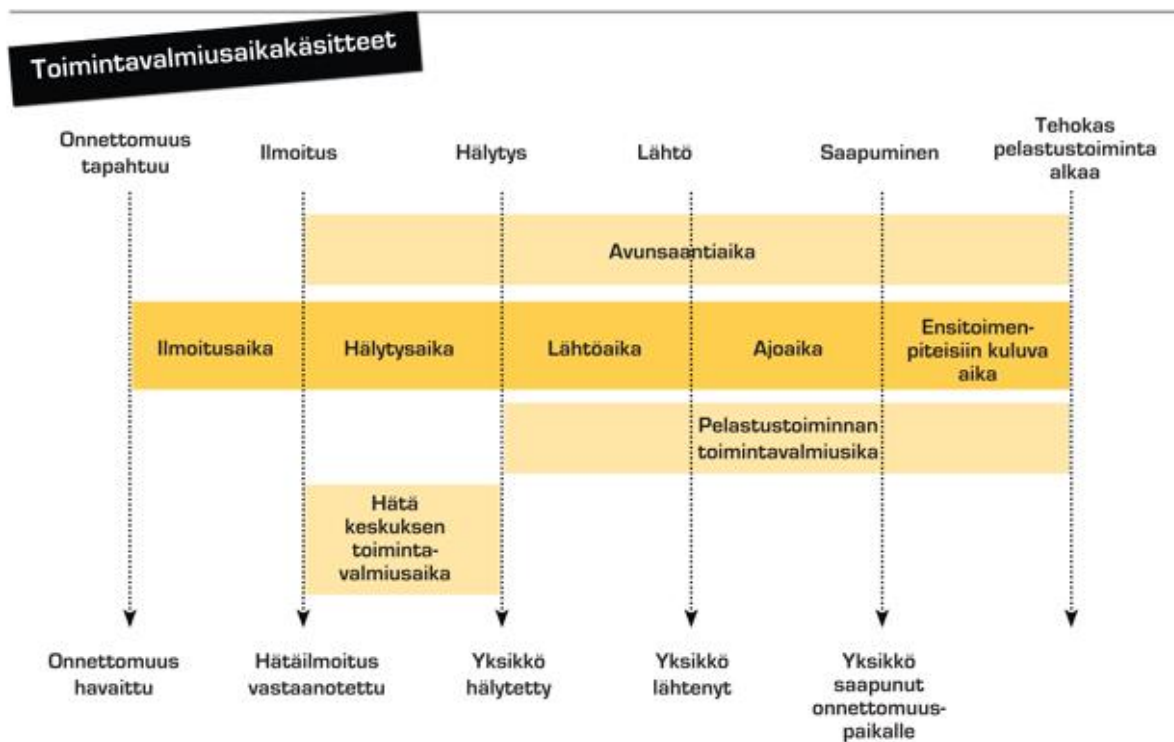
Pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu viidestä osatekijästä: henkilöstön määrästä ja laadusta, kaluston määrästä ja laadusta, ennakkoon laadituista toiminnallisista suunnitelmista, johtamisen organisoinnista sekä pelastustoiminnan toimintavalmiusajasta.

Avunsaantiaika alkaa siitä, kun hätäkeskuksessa vastataan hätäpuheluun ja loppuu siihen, kun tehokas pelastustoiminta alkaa. Avunsaantiaikaa mitataan A- ja B kiireellisyysluokantehtävistä.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusajalla tarkoitetaan aikaa, joka alkaa siitä, kun ensimmäinen yksikkö vastaanottaa hälytyksen ja päättyy siihen, kun pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan.

Ensitoimenpiteisiin kuluva ajalla tarkoitetaan aikaa, joka kuluu tiedusteluun ja sellaiseen ensimmäiseen kalustaselvitykseen, joka mahdollistaa tehokkaan pelastustoiminnan aloittamisen. Jollei luotettavaa tietoa toteutuneista ajoista ole saatavilla, käytetään viiden minuutin laskennallista aikaa I riskialueella, neljän minuutin laskennallista aikaa II riskialueella ja kahden minuutin laskennallista aikaa III riskialueella.

Kuva 1. Toimintavalmiusaikakäsitteet

Tehokas pelastustoiminta katsotaan alkavaksi, kun:

- tulipaloissa vesi on työparin suihkuputkella ja sammutustoiminta on mahdollista aloittaa tai savusukellustehtävissä sitä, milloin savusukellusvalvojalle ilmoitetaan savusukelluksen aloittamisesta
- liikenneonnettomuuksissa sitä, että syttymisen estämiseksi tarvittavat toimenpiteet ja kiinnijuuttuneen potilaan ollessa kysymyksessä pelastusvälinesarja on selvitetty ja irrottaminen on mahdollista aloittaa
- kemikaalionnettomuudessa sitä, että kemikaalisukellus, joka edellyttää roisketiivistä suojapukua, on mahdollista aloittaa
- pintapelastustehtävissä tai ihmisen pelastamistehtävissä sitä, että pelastamisen mahdollistava kalusto on selvitetty ja tarvittava toiminta voidaan aloittaa

Suuronnettomuusvalmius tarkoittaa vähintään pelastusyhtymän muodostamaa kokonaisuutta, joka kykenee keskeytyksettömään toimintaan. Alueen pelastustoimi päättää palvelutasopäätöksessään, mikä on riskien perusteella tarvittava suuronnettomuusvalmius.

Riskiruutu muodostuu 1 km x 1 km kokoisesta ruudusta.

Riskiluokka määritellään jokaiselle riskiruudulle. Riskiluokka määräytyy kullekin ruudulle regressiomallin avulla arvioitun riskitason perusteella ja tapahtuneiden riskiluokan määrittävien onnettomuuksien perusteella.

Riskiluokan määrittävillä onnettomuuksilla tarkoitetaan rakennuspaloja ja -vaaroja, liikennevälinepaloja, muita tulipaloja, liikenneonnettomuuksia, sortumia/sortumavaaroja, räjähdyksiä/räjähdysvaaroja, vaarallisten aineiden onnettomuuksia ja kiireelliseksi luokiteltuja ihmisen pelastamistehtäviä.

Riskitason tarkoituksena on osoittaa, missä ruuduissa A- ja B-kiireellisyysluokan pelastustoimintaa edellyttäviä onnettomuuksia tapahtuu kaikkein todennäköisimmin.

Riskikohteet ovat yksittäisiä riskikohteita (pelastuslaitos ylläpitää riskikohdeluettelo), tapahtumia ja yleisötilaisuuksia, joiden varalta tarvitaan erityisiä järjestelyjä.

3. UHAT JA NIISTÄ AIHEUTUVAT RISKIT

Pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa (PeL 28 §).

Palvelutasopäätöksessä maakunnan riskit ja uhkatekijät kuvataan yleisellä tasolla esimerkkiluettelon mukaisesti. Riskikohteet ja uhka-analyysit päivitetään erikseen muuttuvan ympäristön mukaan yhdessä SM:n kanssa (SM toimittaa aineiston määräväleini).

3.1. Uhkien arviointi

Pelastustoiminnan voimavarat mitoitetaan siten, että niillä pystytään toimimaan tehokkaasti onnettomuustilanteissa. Uhkien arviointi sovitetaan yhteen valvontasuunnitelman kanssa soveltuvien osin.

Uhkien arviointi muodostuu kolmesta osasta:

- Pelastustoiminnan toimintavalmiuden määrittämiseksi pelastustoimen alueet jaetaan riskiluokkiin käyttäen regressiomallia ja riskiluokan määrittäviä onnettomuuksia
- Tunnistetaan sellaiset onnettomuustyyppit sekä yksittäiset riskikohteet, tapahtumat ja yleisötilaisuudet, joiden varalta tarvitaan erityisiä järjestelyjä
- Seurataan onnettomuusuhkien, onnettomuuksien lukumäärän ja syiden kehitystä sekä tehdään sen perusteella johtopäätöksiä tarvittavista toimenpiteistä

3.2. Riskiluokkien määrittely

Riskiluokkien määrittämisperusteena käytetään regressiomallilla määritettyä riskitasoa. Regressiomallin selittäjinä ovat asukasluku, kerrosala ja niiden yhteisvaikutus. Regressiomalli on kehitetty toteutuneiden rakennuspalojen perusteella. Mallin avulla ennustetaan riskitaso kullekin 1 km x 1 km ruudulle.

- I Riskiluokka Riskitaso ≥ 1
- II Riskiluokka $0,25 \leq \text{Riskitaso} < 1$
- III Riskiluokka $0,1 \leq \text{Riskitaso} < 0,25$
- IV Riskiluokka Riskitaso $< 0,1$

Regressiomallilla määritellyn riskitason lisäksi pelastuslaitos arvioi ne riskiruudut, joissa on tapahtunut riskiluokan määrittäviä onnettomuuksia viiden vuoden seurantajaksolla keskimäärin vähintään kaksi vuosittain. Pelastuslaitos voi arvioinnin perusteella korottaa riskiruudun riskiluokkaa seuraavasti:

- Riskiruutu, jossa on tapahtunut vähintään 10 riskiluokan määrittävää onnettomuutta vuodessa viiden vuoden seurantajaksolla, voidaan korottaa riskiluokkaan I
- Riskiruutu, jossa on tapahtunut vähintään kaksi mutta vähemmän kuin 10 riskiluokan määrittävää onnettomuutta vuodessa viiden vuoden seurantajaksolla, voidaan korottaa riskiluokkaan II

Riskitaso ja toimintavalmius voivat vaihdella vuorokaudenajan, viikonpäivän tai vuodenajan mukaan. Jos riskitason arviointi regressiomallilla tai riskiluokan määrittävien onnettomuuksien perusteella on tehty vuorokaudenajan, viikonpäivän tai vuodenajan mukaisesti, voidaan soveltaa yllä mainittuja riskiluokkia arvioinnissa käytetyllä aikavälillä.

Pelastustoimen riskien määrittelyperusteiden muutokset eivät ole merkittävästi nostaneet minkään kunnan tai alueen riskitasoa eivätkä väestökehitys yms. seikat aiheuta muutosta nykyiseen valmiustasoon tarkastelukaudella.

Kaivannaisteollisuuden, raja- ja transitoliikenteen kehitystä ja kasvua seurataan aktiivisesti.

3.3. Riskikohteet ja onnettomuusuhkien arviointi

Riskikohde on sellainen kohde, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran tai kohde on keskeinen yhteiskunnan kriittisten toimintojen turvaamisen kannalta. Riskikohteiden arvioinnissa määritetään onnettomuusriski, joka muodostuu onnettomuuden todennäköisyydestä ja onnettomuuden mahdollisista seurausvaikutuksista. Onnettomuusriskin arvioinnin perusteella valitaan riskienhallintakeinot, joita ovat ensisijaisesti riskin poistaminen, riskin pienentäminen tai onnettomuuksien seurausvaikutusten pienentäminen. Riskikohteissa onnettomuuksien omatoiminen ehkäiseminen ja valvonta sekä vahinkojen rajoittaminen ovat keskeisiä toimenpiteitä.

Riskin hallitseminen on tarkoituksenmukaista suunnitella siten, että myös riskikohteissa palvelutasopäätöksen mukaisella pelastustoiminnan toimintavalmiudella kyetään tilanne saamaan hallintaan. Onnettomuuksien estämiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi tehdyt ennaltaehkäisevät toimenpiteet ja omatoiminen varautuminen ovat keskeisiä.

Regressiomalli ei tunnista kaikkien onnettomuustyyppien aiheuttamia uhkia. Tämän vuoksi valmiutta suunniteltaessa on erikseen analysoitava niiden onnettomuustyyppien tarpeet, jotka vaativat erityisjärjestelyitä. Esimerkiksi vesipelastuksen, kemikaalintorjunnan, korkealta pelastamisen ja raskaan raivauskaluston tarpeet tulee suunnitella erikseen ughiin perustuen.

Lapin pelastuslaitoksen alueella on yhdeksän Seveso II direktiivin kohdetta, joihin on laadittu ulkoinen pelastussuunnitelma. Kohteet edellyttävät suunnitelman päivittämisen lisäksi suuronnettomuusharjoittelua kolmen vuoden välein. Kohteet ovat Outokummun terästehdas, AGA:n ilmakaasutehdas, Nesteen varastot Torniossa, Kemissä ja Rovanie-

mellä, Forcitin räjähdetarasto Keminmaan kaivosalueella, Metsä Fiberin ja Stora Enson tehtaat Kemissä ja Kittilän kultakaivos.

3.4. Kansallisesti merkittävät uhat

Euroopan Unionin Neuvosto on päätelmissään 30.11.2009 todennut, että jäsenmaiden tulee määritellä kansallisesti merkittävät onnettomuusuhat. Kansallisesti merkittäviksi onnettomuusuhkiksi katsotaan onnettomuusuhat, jotka toteutuessaan aiheuttavat vakavat tai erittäin vakavat seuraukset ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle.

Pelastuslaitos on käyttänyt Sisäasianministeriön ohjeen mukaisesti Peltori-ohjelmaa arvioidessaan kansallisesti merkittäviä uhkia Lapin alueella. Kansallisesti merkittäviksi uhaksi määritellään kohde ja onnettomuustyyppi, mikäli onnettomuus on toistuva / erittäin todennäköinen (todennäköisyys alle 200 vuoden välein), vakava / erittäin vakava (yli 50 kuollutta), aiheuttaa mittavat vahingot (yli 10 milj. €) tai erittäin vakava ympäristöonnettomuus (pohjavesialus tai joka voi ulottua yli valtakunnan rajan). Tällaisia onnettomuuksia voi tapahtua Lapin teollisuuskohteissa (kemikaalit) ja sotilaslentokenttäalueilla. Lisäksi tulva ja myrsky onnettomuudet voivat olla kansallisesti merkittäviä uhkia.

Kansallisesti merkittävät uhat huomioidaan vaste- ja resurssisuunnittelussa sekä onnettomuustyyppikohtaisissa suunnitelmissa.

3.5. Uhat ja niistä aiheutuvat riskit

Palvelutasopäätöksen perustelumuihosta on selvitetty alueella esiintyvät uhat ja käytettävät voimavarat. Pelastustoimen järjestelmän on vastattava onnettomuusuhkia ja erityisten riskikohteiden asettamia vaatimuksia. Lisäksi pelastustoimintaa tulee olla mahdollista suorittaa myös häiriötilanteiden, suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen aikana. Lapin merkittävimmät uhat ja riskit tulevat teollisuudesta, kaivoksista, liikenteestä, matkailusta, sekä erityisryhmien asumisesta ja luonnon ilmiöistä.

Lapin pelastuslaitoksen riskialuejako perustuu Sisäasiainministeriön laatimaan riskialuejakoon. Onnettomuustilanteissa voimavarojen käyttö perustuu Oulun hätäkeskukseen kanssa tehtyyn vastemäärittelyyn, jossa tehtäviin hälytetään lähimmät ja tarkoituksenmukaisimmat yksiköt.

Päätös uhkien arvioinnista ja riskianalyysistä:

- **uhkien arviointi ja riskianalyysi tarkennetaan vuosittain huomioiden sekä ulkoiset että sisäiset uhat ja riskit.**
- **Käytettävissä olevista voimavaroista päätetään (henkilöstö, kalusto ja toimintavalmius) uhkien arvioinnin ja riskianalyysin perusteella. Pelastustoimen valmiutta voidaan nostaa esimerkiksi myrsky- ja tulvaennusteen perusteella sekä matkailusesonkien ja suurten yleisötapahtumien johdosta.**

Kehittämissuunnitelma:

- **Erityistä riskiä aiheuttavat kohteet ja tapahtumat kirjataan riskianalyysiin.**
- **Merkittäviin uhkiin ja riskeihin tehdään kohde- / tapauskohtainen varautumissuunnitelma.**
- **Ulkoiset pelastussuunnitelamat Seveso II – kohteisiin päivitetään kolmen vuoden välein.**

3.6. Onnettomuuksien uhkien, määrän ja syiden kehitys

Pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuuksien uhkien, määrän ja syiden kehitystä. Jos uhkissa tai onnettomuuksien määrässä tapahtuu merkittävä lisääntyminen ja onnettomuuksien syyt osoittavat puutteita turvallisuusjärjestelyissä tai systemaattisen virheen ihmisten käyttäytymisessä, on asia pyrittävä korjaamaan ensisijaisesti onnettomuuksia ehkäisevillä toimenpiteillä. Jos onnettomuuksia ehkäisevä toiminta ei ole mahdollista, on parannettava pelastustoimen toimintavalmiutta.

Päätös onnettomuuksien määrän ja syiden seurannasta:

- **Seurataan onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä mm. Pronto – tietojärjestelmän avulla.**
- **Valvotaan Pronton kirjaamiskäytäntöjä.**
- **Tehdään edellä mainitun seurannan perusteella tarvittavat johtopäätökset ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi yhdessä muiden viranomaisten kanssa.**

Kehittämissuunnitelma

- **kehitetään Pronton kirjaamiskäytäntöjen laatua,**
- **seurataan oman ja valtakunnallisen palontutkinnan tuloksia**

4. PELASTUSLAITOKSEN ORGANISAATIO JA RESURSSIT

Resurssit / haasteet:

Mereltä tuntureille – kaupungeista erämaihin

- 21 kuntaa
- arktiset olosuhteet
- pitkät etäisyydet, pienet resurssit, kansainvälinen yhteistyö
- 3 ”vakinaista” paloasemaa (miehitys 24h),
- 18 kunnassa sopimuspalokunta ensilähdössä
- Henkilöstö;
 - vakinaisia 150 henkilöä → haasteena henkilöstön ikääntymisen tuomat puutteet toimintakyvyille
 - 32 vpk:n hälytysosastoissa 600 Henkilöä → haasteena on henkilöstön riittävyys / saatavuus
- 54 paloasemaa / kalustohallia ja noin 140 pelastusajoneuvoa → haasteena on paloasemien (kuntoarvio) sekä kaluston uusiminen ja kunnossapito
- 30 venettä ja 30 moottorikelkkaa / mönkijää → haasteena on kaluston kunnossapito sekä uusiminen
- teollisuuden ja laitosten turvallisuusorganisaatiot / ”palokunnat” → haasteena on organisaatioiden henkilöstön riittävyys tulevina vuosina
- 4 500 pelastustehtävää vuodessa → haasteena ovat harvaanasuttujen alueiden tehokas pelastustoiminta ja tunturikeskuksien sesonkiajat sekä lisääntyvä kaivos-toiminta
- **Pelastustoiminnan johtamisen kehittäminen**
- **Turvallisuuspalvelujen sekä valvontatoiminnan kehittäminen**
- **Kemin, Savukosken, Muurolan asemien uusiminen**
- **Sieppijärven ja Sinetän asemien sulkeminen**

Käydään Ounasjoen VPK ry:n kanssa neuvottelu tilanteesta ja tarvittavista toimenpiteistä valmiuden parantamiseksi. Mikäli tässä ei onnistuta ja VPK ry ei pysty sopimusehtoja täyttämään, tullaan sopimus irtisanomaan.

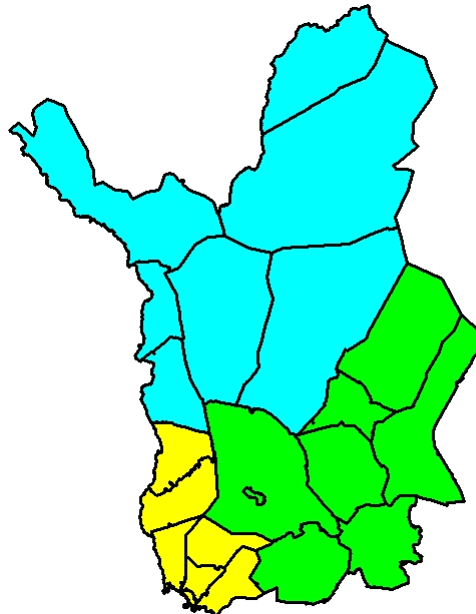
Päätös: Pelastuslaitoksen virkarakenne on vuonna 2016 seuraava:

Virkarakenne hallinto

Pelastusjohtaja
 Pelastuspäällikkö pelastustoiminta
 Pelastuspäällikkö turvallisuuspalvelut
 Valmiuspäällikkö
 Viestimestari
 Taluspäällikkö
 Hallintosihteeri
 Palkkasihteeri x 2
 Toimistosihteeri x 3
 Siivooja x 2

= 15 henkilöä

+ määräaikaiset OTO- tehtävät
 koulutus- ja hankintapäällikkö

Virkarakenne pohjoinen alue

Alueen palopäällikkö on määräaikainen (neljä vuotta)

Utsjoki: asemamestari

Inari: palomestari + palotarkastaja + 2 x palomies

Enontekiö: palotarkastaja + palomies

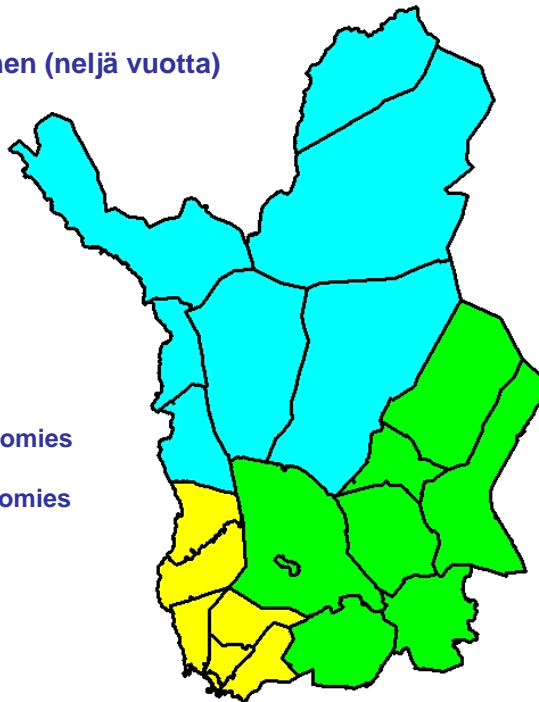
Muonio: palomestari + palomies

Kolari: palomestari + palotarkastaja + palomies

Kittilä: palomestari + palotarkastaja + palomies

Sodankylä: palomestari + riskienhallintapäällikkö + 2 x palomies

Yhteensä: 19 virkaa

Virkarakenne itäinen alue

Alueen palopäällikkö on määräaikainen (neljä vuotta)

Rovaniemi: riskienhallintapäällikkö, palomestari x 3, palotarkastaja x 2, paloesimies x 4, ylipalomies x 4, palomies x 24

Kemijärvi: palomestari + palotarkastaja + 2 x palomies

Salla: palomestari + palomies

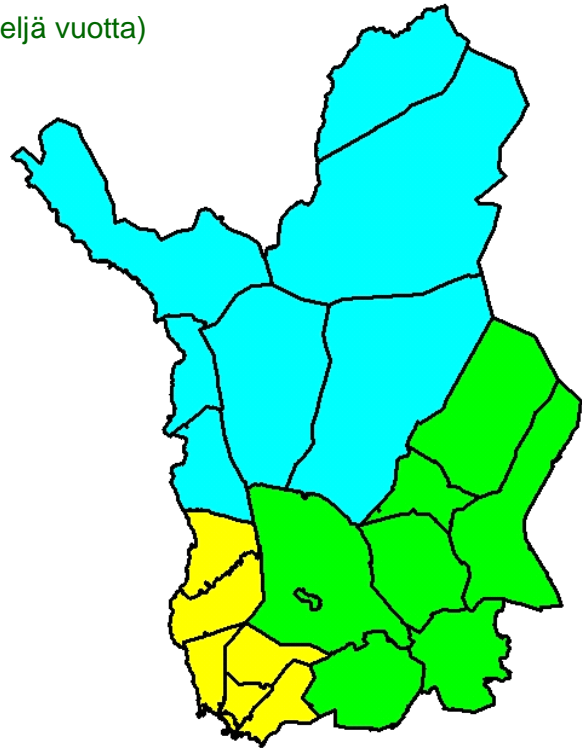
Pelkosenniemi: palotarkastaja

Savukoski: palomies / kalustonhoitaja

Posio: palotarkastaja + palomies / kalustonhoitaja

Ranua: palomestari + palomies

Yhteensä: 50 virkaa

Virkarakenne läntinen alue

Alueen palopäällikkö on määräaikainen (neljä vuotta)

Tornio: riskienhallintapäällikkö, palomestari x 2, palotarkastaja, paloesimies x 4, ylipalomies x 4, palomies x 16

Kemi: palomestari, palotarkastaja x 2, paloesimies x 4, ylipalomies x 4, palomies x 16

Pello: palomestari + palotarkastaja

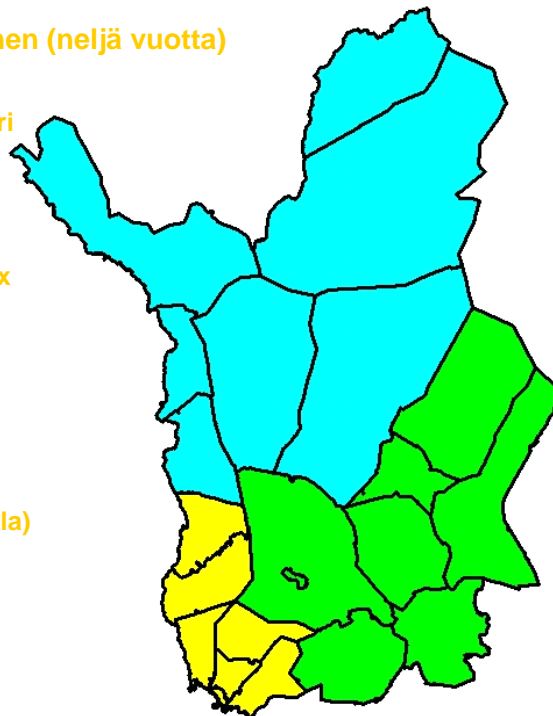
Ylitornio: palomestari + palotarkastaja

Keminmaa: palomestari + palomies / kalustonhoitaja (Keminmaa, Simo ja Tervola)

Simo: palotarkastaja

Tervola: palomestari

Yhteensä: 63 virkaa

Pelastuslaitoksen virkanimikkeistöä tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena ja otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon nimikkeistön yhdenmukaisuus koko Suomessa. Lähtökohta on kuitenkin, että nimikkeistön tulee vastata henkilöstön tosiasiallisia tehtäviä. Virkanimikkeistön muutos edellyttää asian käsittelyä yhteistyötoimikunnassa ja mahdollisesti yhteistoimintamenettelyä. Virkanimikkeistön lisäksi myös virkarakenne otetaan tarkastelun kohteeksi.

Vakinaisten palokuntien miehistövirkojen määrän lisäämistä ei kuntien lausunnoissa puoleta eikä virkarakenteen sisällä merkittäviin lisäyksiin ole mahdollisuutta. Kokonaan uusien virkojen perustaminen (virkojen nettolisäys) tulee käsitellä taloussuunnitelman yhteydessä ja asiasta on pyydettävä kuntien lausunnot.

Lähtökohta on, että paikallinen viranhaltija nimikkeestä riippumatta on pelastuslaitoksen lähin yhteyshenkilö kuntaan päin kaikissa tilanteissa. Tarvittaessa pelastuslaitoksen koko henkilöstön työpanos ja osaaminen on kaikkien käytettävissä.

5. ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISY

5.1. Onnettomuuksien ehkäisy ja viranomaisyhteistyö

Onnettomuuksien ehkäisyyn luetaan mm. onnettomuuksien yleinen ehkäisy ja siihen liittyvä viranomaisten yhteistyö, rakennusten turvallinen käyttö, pelastuslaitoksen valvonta-tehtävät, valistus ja neuvonta, tulen ja palovaarallisten aineiden sekä laitteiden huolellinen käsittely.

Pelastuslain (379/2011) 42 §:n mukaan tulee pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuusyhteistyöhön.

Pelastuslain 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Päätös onnettomuuksien ehkäisystä ja viranomaisyhteistyöstä:

- vaikutetaan onnettomuuksia ehkäiseviin ratkaisuihin jo hankkeiden suunnitteluvaiheessa asiantuntijoina ja lausunnonantajina.
- tehdään yhteistyötä rakennusvalvontaviranomaisten ja muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa.
- tehdään yhteistyötä erityisesti tuoteturvallisuusviranomaisten kanssa matkailukeskuksissa ja matkailun eri toimijoiden kanssa.
- osallistutaan kaavoitukseen kaikilla tasoilla, vaativien erityiskohteiden rakennus- ja korjaushankkeisiin suunnittelusta toteutukseen asiantuntijoina ja lausunnonantajina
- riskienhallintapäälliköt osallistuvat vastuualueensa mukaisesti vaativien kohteiden ja laajavaikutteisten kaavojen suunnitteluun.
- suunnataan voimavaroja alueiden ja rakennushankkeiden suunnittelijoiden ja viranomaisten asiantuntevaan ohjaamiseen.
- osallistutaan paikallistason turvallisuussuunnitteluun yhdessä muiden viranomaisten ja

toimijoiden kanssa.

- Käynnistetään asuinrakennuksien palotarkastuksien omavalvontatoiminta vuonna 2013.
- osallistutaan sisäisen turvallisuuden ohjelman Lapin toimeenpanosuunnitelman toteuttamiseen yhdessä muiden toimijoiden kanssa.
- Lapin toimeenpanosuunnitelman mukaan pelastuslaitos vastuullisena tahona käynnistää yhteistyössä sosiaaliviranomaisten kanssa riskienarviointikoulutuksen ja yhdessä poliisilaitosten kanssa sovitaan palonsyöntutkinnan hyödyntämisestä turvallisuussuunnitelun ja koulutuksen tarpeisiin.

Kehittämissuunnitelma:

- Seurataan valtakunnallisen työryhmän työskentelyä ja kehittämissesityksiä.
- Tuetaan Suomen pelastuslaitoksien toimintamallien ja tulkintojen yhtenäistämistä
- Yhdenmukaistetaan Lapin pelastuslaitoksen toimintamalleja ja tulkintoja Vuosina 2013 - 14
- Lisätään yhteistyötä kuntien sosiaalitoimen kanssa erityisryhmien osalta. Vuosina 2015 -16
- Kehitetään resurssien, työmäärän ja työn laadun hallintaa

5.2. Valistus ja neuvonta

Valistuksen, neuvonnan ja turvallisuusopetuksen tavoitteena on, että ihmiset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat, osaavat ehkäistä onnettomuuksia ja toimia oikein onnettomuustilanteissa. Pyrkimyksenä on edistää ihmisten myönteistä suhtautumista turvallisuudesta huolehtimiseen kotona, koulussa, työssä ja vapaa-aikana. Vaikuttavuuden parantamiseksi valistus- ja neuvontatyötä suunnataan painopistealueittain matkailuun ja hoitolaitosten työntekijöihin.

Tornion kaupunki on mukana Arjen Turvaa kunnissa –hankkeessa ja monia muitakin turvallisuushankkeita on maakunnassa meneillään, joihin kunnat ja pelastuslaitos osallistuvat. Sisäisen turvallisuuden Lapin toimeenpano-ohjelmassa on monia tehtäviä, joihin pelastuslaitos osallistuu joko vastuuviranomaisena taikka yhteistoiminnassa vastuutahon kanssa.

Päätös valistuksen, neuvonnan ja onnettomuuksien ehkäisyn tavoitteista:

- edistetään valistuksen, neuvonnan ja turvallisuusopetuksen keinoin sitä, että ihmiset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat, osaavat ehkäistä onnettomuuksia ja toimia oikein onnettomuustilanteissa ja osaavat varautua poikkeusoloihin.
- edistetään ihmisten myönteistä suhtautumista turvallisuudesta huolehtimiseen kotona, koulussa, työssä ja vapaa-aikana.
- valistuksen, neuvonnan ja koulutuksen sekä laadukkaan tarkastus- ja valvontatoiminnan avulla pyritään tavoitteeseen, jossa tulipalo tai muu pelastusviranomaisen toimialaan kuuluva onnettomuus ei aiheudu normienvastaisesta tai puutteellisesta suunnittelusta, rakennatarkastuksesta tai toimintatavasta eikä ihmisten tietämättömyydestä tai osaamattomuudesta
- annetaan palotarkastusten ja nuohousten yhteydessä tavoitteellista valistusta. Valistustyö suunnitellaan todetuista valistustarpeista lähtien.
- turvallisuusasiat, joista valistetaan, valitaan kohderyhmän mukaan. Painopisteitä vaihdetaan vuosittain
- pidetään henkilökunta ajan tasalla rakentamista säätelevän normiston osalta jatkuvan koulutautumisen kautta.
- huolehditaan siitä, että henkilöstöllä on mahdollisuus erikoistua jollekin erikoisosaamisalueelle, esim. turvallisuusselvitykset, pelastussuunnitelmat, kemikaalivalvonta, rakenteel-

linen turvallisuus ja henkilöturvallisuutta lisäävät laitteistot.

- lisätään yhteistoimintaa koulujen kanssa ja tehostetaan nimettyjen yhteyshenkilöiden toimintaa.

Kehittämissuunnitelma:

Vuonna 2013

- o Perustetaan turvallisuusviestinnästä vastaavan henkilön virka turvallisuuspalvelun hallintotasolle

Vuosina 2013 - 2014

- o Osallistutaan operatiivisen miehistön työuran kehittämissuunnitteluun tarjoamalla valistus- ja neuvontatyötä hyvänä mahdollisuutena siirtyä fyysisesti kevyempään työhön, jossa yksilö pystyy siirtämään kokemuksen kautta hankittua tietoa valistukseen.

Vuosina 2015 – 2016

- o Tuetaan operatiivisen miehistön työuran kehittämissuunnittelua tarjoamalla mahdollisuuksia koulutusvalmiuksien kehittämiseen ja ylläpitämiseen silloin, kun henkilöt ovat kiinnostuneita asiasta.

Työuria voi olla muitakin kuin edellä mainitut. Uusien virkojen vastapainona ovat toisaalta lisääntyvät varhaiseläkemaksut. Valmistellaan työurien kehittämissuunnitelma ja selvitetään varhaiseläkemaksujen kehitystä suhteessa työuriin / virkojen määrään huomioiden operatiivisen toimintavalmiuden ylläpitäminen.

5.3. Ennaltaehkäisevän työn voimavarat

Päätös ennaltaehkäisevän työn voimavaroista:

- Erityiskohteiden palotarkastuksista huolehtivat ensisijaisesti päätoimiset päällystöviranhaltijat, palotarkastajat.
- Palotarkastuksia suorittavat Lapin pelastuslaitoksen vakinaiset viranhaltijat.
- Valistus- ja neuvontatyötä tekee pelastuslaitoksen koko henkilöstö (päätoiminen miehistö, alipäällystö ja päällystö, sekä sopimuspalokuntalaiset johdetusti ja erikseen sovitulla tavalla).

Kehittämissuunnitelma:

Vuonna 2014

- o Käynnistetään keskustelu henkilöresurssien mitoitussuunnittelun tarpeesta pelastustoimintaan ja ennaltaehkäisevään työhön toimipaikkakohtaisesti operatiivisia valmiuksia heikentämättä..

Vuonna 2015

- o Käynnistetään työnmitoitus onnettomuuksien ehkäisytyössä.

5.4. Valistus- ja neuvontatyön kohderyhmät ja voimavarat

Keskeisten kohderyhmien ja voimavarojen arvioinnin perustana on onnettomuuksien kehityksen seuranta, matkailun ja kaivostoiminnan kehittyminen sekä väestön ikääntymiseen varautuminen.

Päätös keskeisistä kohderyhmistä ja valistusmenetelmistä:

- Valistuksen ja neuvonnan kohderyhmänä ovat Lapin asukkaat, etenkin lapset ja nuoret sekä turvallisuusarvioinnin / riskianalyysin perusteella valittavat kohderyhmät. Keskeisiä kohderyhmiä ovat:

- lapset ja nuoret
- ikäihmiset, liikunta- ja muuten toimintakykyrajoitteiset
- riskikohteiden työntekijät (matkailukeskukset, hoito- ja huoltolaitokset, teollisuus- ja kaivostoiminta)
- pelastussuunnitelmien laatijat
- Matkailun turvallisuuden osalta valistusta suunnataan lisäksi suoraan matkailijoihin yhteistyössä matkailukeskusten, matkanjärjestäjien ym. tahojen kanssa.

- Valistustyössä käytettävä menetelmä harkitaan valistustehtävän sisällön, tavoitteiden ja kohderyhmän mukaan. Menetelmät voidaan kohderyhmän koon mukaan jakaa:

- suuren yleisön valistamiseen
- ryhmien valistamiseen
- henkilökohtaiseen valistamiseen

Kehittämissuunnitelma:

Vuonna 2013

- selvitetään turvallisuusviestinnän tehtävien osoittaminen jollekin päällystöviranhaltijalle ja tarkistetaan siltä osin henkilön tehtäväkuvausta.

Vuosina 2014 - 2015

- Lisätään yhteistyötä toimipaikkakohtaisesti kuntien sosiaalitoimien kanssa määritettäessä keskeisiä kohderyhmiä.

5.5. Pelastuslaitoksen valvontatehtävät

Pelastuslaitos valvoo pelastuslain (379/2011) 78 §:n mukaisesti säännösten noudattamista. Lapin pelastuslaitoksella on pelastuslain 79 §:n mukainen valvontasuunnitelma.

Päätös valvontasuunnitelmasta:

- Toteutetaan valvontasuunnitelmaa ja tulevan kauden hyväksytty valvontasuunnitelma toimitetaan vuosittain tiedoksi pelastuslautakuntaan.
- Arvioidaan valvontasuunnitelman toteutumista ja suunnitelman sisältöä.

Kehittämissuunnitelma:

- Seurataan valtakunnallisen työryhmän työskentelyä ja kehittämissesityksiä.
- Tarkistetaan valvontasuunnitelma tarvittaessa.

Vuonna 2014

- Käynnistetään laatujärjestelmän kehittäminen.

Vuonna 2016

- Käynnistetään osaamisen johtaminen.

5.6. Eräiden suoritteiden maksullisuus

Pelastuslain (379/2011) 96 §:n mukaan pelastuslaitos perii maksun:

- 1) pelastuslain 79 §:ssä tarkoitetun valvontasuunnitelman mukaisen palotarkastuksen tai muun valvontatoimenpiteen suorittamisesta.
- 2) Tehtävästä, jonka on aiheuttanut hätäkeskukseen liitetyn paloilmoittimen toistuva erheellinen toiminta;
- 3) Tehtävästä, joka on muussa laissa erikseen säädetty maksulliseksi.

Pelastuslautakunta on päättänyt erheellisten tehtävien ja palotarkastuksen taksoista. Pelastuslaitoksella on Ohje erheellisten paloilmoitusten maksullisuudesta.

Päätös maksullisuudesta:

- noudatetaan taksapäätöstä ja arvioidaan sen ja prosessin toimivuutta vuosittain.
- tarkistetaan taksapäätös vuonna 2015 tai erityisestä syystä aiemminkin.
- erheellisten hälytysten ja valvontasuunnitelmaan sisältyvien erikoiskohteiden maksullisuuden osalta jatketaan henkilöstön koulutusta ja valvonnan laadun kehittämistä.

Kehittämissuunnitelma:

- Seurataan valtakunnallisen työryhmän kehittämissesityksiä.
- Pyritään erheellisten hälytysten vähentämiseen tiedottamisen ja neuvonnan kautta.
- Kehitetään jatkuvasti valvontatoimenpiteiden laatua.

Vuonna 2013

- Seurataan pelastuslaitosten verkoston kautta maksullisuuteen liittyvien erityisten syiden kehittymistä

5.7. Poistumisturvallisuus

Pelastuslain 379/2011 19 §:n mukaan hoitolaitoksissa sekä palvelu- ja tukiasumisessa toiminnanharjoittajan on laadittava selvitys siitä, miten rakennuksen tai tilan käyttötapa ja henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky sekä muut poistumisturvallisuuteen vaikuttavat tekijät otetaan huomioon tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin vaarautumisessa ja poistumisjärjestelyissä (poistumisturvallisuusselvitys).

Poistumisturvallisuusselvitys on laadittava ennen toiminnan aloittamista tai toiminnanharjoittajan vaihtuessa ja päivitettävä vähintään kolmen vuoden välein tai toiminnan muuttuessa olennaisesti. Lisäksi on otettava huomioon pelastuslain voimaantulosäännös 112 § mom. 3 kohta 7).

Poistumisturvallisuuden arviointi ja poistumisturvallisuuden toteuttamissuunnitelma on lain mukaan kolmivaiheinen prosessi (PeL 379/2011 20 §);

Vaihe 1) pelastusviranomaisen tulee arvioida poistumisturvallisuusselvityksen perusteella, täyttääkö poistumisturvallisuus PeL 18 §:ssa säädetyt vaatimukset.

Vaihe 2) Ennen asian ratkaisemista alueen pelastusviranomaisen voi velvoittaa toiminnanharjoittajan määräajassa täydentämään PeL 19 §:ssa tarkoitettua poistumisturvallisuusselvitystä ja toteuttamaan yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa kohteessa poistumiskokeen.

Vaihe 3) Jos poistumisturvallisuus ei täytä 18 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, toiminnanharjoittajan tulee laatia alueen pelastusviranomaisen asettamassa määräajassa suunnitelma poistumisturvallisuuden saattamiseksi laissa säädettyjen vaatimusten mukaiseksi.

Päätös poistumisturvallisuuden arvioinnista

- poistumiskokeen tarve on arvioitava aina erikseen kohteissa, joissa ei ole sammutuslait-

teistoa

- arvioidaan kohteen suurimmat riskiolosuhteet, jotka pyritään huomioimaan mahdollisimman hyvin tehtäessä poistumiskoe
- suunnitelmissa (poistumisturvallisuuden saattamiseksi laissa säädettyjen vaatimusten mukaiseksi) hyväksytyjen toteutumisaikataulujen ylitykset viedään aina käsiteltäväksi turvallisuuspalvelun johtoryhmään

Kehittämissuunnitelma :

- Seurataan valtakunnallisen työryhmän kehittämissesityksiä.
Vuosina 2013- 14
- Kohdennetaan poistumisturvallisuuden valvontaresurssit hoitolaitoksiin, joissa ei ole sammutuslaitteistoa.
Vuonna 2014
- Keskitetään ja rajataan johtosäännössä pakkokeinojen käyttö turvallisuusasioissa
- Lisätään pakkokeinojen käyttöönottovalmiutta
Vuosina 2015- 16
- Kohdennetaan valvonta vakaviin poistumisturvallisuus puutteisiin ja niiden korjautumisen toteutumisen valvontaan

5.8. Nuohouspalvelut

Nuohouspalveluista on säädetty pelastuslain 9 luvussa (59 – 63§).

Pelastuslaitoksen alueella nuohouspalvelut hankitaan palvelujen tuottajilta eli käytössä on ns. piirinuohousjärjestelmä. Pelastuslautakunta on päättänyt nuohouspalvelujen järjestämisestä ja taksan perusteista sekä yhdenmukaisista nuohoustyöohjeista. Nuohousyhtiön hinnan lautakunta päättää vuosittain.

Pelastuslaitoksen nuohouspiirien nuohouksesta on tehty nuohouspalvelusopimukset piirinuohoojien kanssa. Nuohouspalvelusopimukset ovat voimassa toistaiseksi.

Päätös nuohoustoiminnasta:

- pelastuslaitos huolehtii alueellisesti kattavan ja ammattitaitoisen piirinuohousjärjestelmän ylläpitämisestä alueellaan
- pelastusviranomaiset valvovat nuohouspalvelujen järjestämisen toimivuutta ja kattavuutta.
- Rakennuksen omistajan ja haltijan nuohousveloitteen toteutumista edistetään pelastustoimelle kuuluvan neuvonnan ja ohjauksen kautta sekä valvotaan palotarkastusten ja nuohoojien nuohousluetteloiden avulla.

Kehittämissuunnitelma:

- Seurataan valtakunnallisen työryhmän kehittämissesityksiä.
- Yhteistyössä Lapin piirinuohoojat ry:n kanssa pyritään muodostamaan toiminnan harjoittamisen kannalta elinkelpoisia nuohouspiirejä.
- Selvitetään nuohoustoiminnan vapauttaminen kilpailulle ja sen mahdolliset vaikutukset harvan asutuksen alueella, mikäli toimintaan tulee säädosmuutoksia.

6. PELASTUSTOIMINTA

Pelastustoiminnan tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti.

Pelastustoiminnan muodostelmat (vakinainen ja sopimuspalokunta) ja toimintavalmius pohjautuvat Sisäasiainministeriön pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeeseen 21/2012.

6.1. Pelastustoiminnan resurssit

Pelastustoiminnan voimavarat mitoitetaan siten, että niillä pystytään toimimaan tehokkaasti ja turvallisesti sellaisissa onnettomuuksissa, jotka arvioitujen uhkien perusteella ovat todennäköisiä. Arvioitujen uhkien perusteella mitoitetaan henkilöstö, kalusto ja toimintavalmiusaika.

Resurssien tehokkaassa käytössä on tarkoituksenmukaista, että maakunnan alueen palokunnista osa erikoistuu pelastustoiminnassa tarvittaviin erikoisosaamisalueisiin (esim. liikenneonnettomuuksien tukitehtävät, sammutusveden huolto, sammutusasujen huolto, kemikaalitorjunta ja sen tukitehtävät).

Päätös pelastustoimen resurssit:

Onnettomuuskohteeseen hälytetään lähimmät ja tarkoituksenmukaiset pelastusyksiköt. Suunnittelussa huomioidaan resurssien hyödyntäminen tarvittaessa koko maakunnan alueelta, sekä rajanaapurina olevalta Oulu- Koillismaan pelastuslaitokselta. Lisäksi yhteistyötä jatketaan voimassaolevien sopimusten mukaisesti Ruotsin, Norjan ja Venäjän yhteistyöviranomaisten kanssa.

Pelastustoiminnan muodostelmat kootaan tarkoituksenmukaisella tavalla riippumatta siitä, mistä henkilöt onnettomuuspaikalle tulevat. Olennaista on, että muodostelma (yksikkö, ryhmä, joukkue, komppania) kykenee aloittamaan tehokkaan pelastustoiminnan riskiluokittain määritetyssä ajassa.

6.1.1. Pelastustoiminnan kalusto

Pelastuslaitos ylläpitää kalustonsa hälytystoiminnan edellyttämässä kunnossa. Pelastuslaitos hankkii uutta kalustoa suunnitellusti talousarvion puitteissa sekä kierrättää kalustoa toiminnallisen tarpeen sekä tarkoituksenmukaisuuden mukaisesti.

Raskaan kaluston valtionavustus on poistettu, mikä tarkoittaa vähemmän investointeja ja suurempaa omarahoitusosuutta. Selvitetään investointien rahoittaminen poistoilla. Perussopimuksen tarkistamisen yhteydessä on kiinnitettävä huomio myös investointimäärärahaan.

Päätös pelastustoiminnan kalustosta:

- Pelastustoiminnan kaluston kunnossapidon, huollon, kierrätyksen ja hankintojen suunnittelusta ja hankintojen kilpailutuksesta vastaa hankintatiimi.

- Pelastuslaitoksen johtoryhmä / pelastuslautakunta päättää hankinnoista sekä hankintojen priorisoinnista ja kierrätyksestä.
- Kaivannaisteollisuuden sekä raja- ja transitoliikenteen kasvu pyritään huomioimaan tulevissa kalustohankinnoissa investointimäärärahojen puitteissa.

6.2. Pelastustoimen hälytysohje

Pelastuslain 33 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Häätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pelastuslain 44 §:n mukainen yhteistoiminta ja 45 §:n mukainen avunanto.

Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä alueelta ne ovat.

Pelastuslaitosten on huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta sekä pelastuslaitosten kesken että Häätäkeskuslaitoksen kanssa.

Vastesuunnittelua ja vasteiden tarkistamista tehdään yhteistyössä hätäkeskuksen kanssa. Kehityskohteita ovat tiestön reititinpalvelimen lisääminen lähimmän yksikön paikantamiseen sekä kenttäjohtojärjestelmän uusiminen vuonna 2015.

Teollisuus- ja laitospalokuntia voidaan hälyttää rajoitetusti toiminnanharjoittajan oman alueen ulkopuolelle (yleensä näistä tehdään erilliset sopimukset ja määritellään enimmäisetäisyydet).

Päätös hälytysohjeesta:

- Pelastustoiminnan muodostelmien hälyttäminen tapahtuu yhdessä hätäkeskuksen laaditun hälytysohjeen (tietojärjestelmään laaditun vasteesityksen) perusteella.
- Pelastuslaitos ylläpitää ja päivittää ohjetta yhdessä hätäkeskuksen kanssa. Pelastustoiminnan vastaavan viranhaltijan tulee pelastustoiminnan tilanteen ja tarpeiden mukaisesti ohjeistaa hätäkeskusta.

6.3. Toimintavalmiusaika ja pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön kuntotaso

Sisäasianministeriön pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaan:

I riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 13 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen. I – riskialuetta on Kemin (1), Rovaniemen (2) ja Tornion (2) keskustojen alueet.

II riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 16 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

III riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 24 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

IV riskiluokan asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I - III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen.

Jos riskiarvion perusteella on arvioitavissa, että onnettomuustilanteesta kyetään selviytymään pelastusryhmää pienemmällä kokoonpanolla, voidaan tilanteeseen hälyttää pelastusryhmää vähemmän voimavaroja. Tällaisia tilanteita voivat olla esim. avunantotehtävät sekä tarkistus- ja varmistustehtävät.

Kaikki pelastustoiminnan muodostelmat voidaan koota tarkoituksenmukaisella tavalla riippumatta siitä, mistä henkilöt onnettomuuspaikalle tulevat. Olennaista on, että muodostelma kykenee aloittamaan tehokkaan pelastustoiminnan riskiluokittain määritetyssä ajassa.

Edellä mainitut ajat ovat suunnittelun perusteena ja niiden toteutumista seurataan tilastojen avulla. Samanaikaiset onnettomuudet, äärimmäiset sääolot tms. voivat kuitenkin aiheuttaa tilanteita, jolloin edellä mainittuja toimintavalmiusaikoja ei tavoiteta.

Päätös toimintavalmiudesta ja henkilöstön kuntotasosta:

Pelastusryhmän minimivahvuus on esimies ja kolme palomiestä. Pelastusjoukkueen minimivahvuus on johtaja ja kaksi pelastusryhmää. Pelastuskomppanian minimivahvuus on johtaja + esikunta ja kaksi pelastusjoukkuetta.

Kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikön tulee saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä. Lisäksi pelastustoiminnan toimintavalmiusajan tulee täytyä vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön kuntotaso tulee olla vähintään se, mitä siitä asetuksella erikseen säädetään.

6.4. Toimintavalmiuden arviointi ja kehittäminen

Pelastustoimen kaikista tehtävistä täytetään Tarvittavat tiedot Pronton resurssi- ja onnettomuustiedostoihin. Onnettomuusselosteet täytetään seuraavan päivän aikana ja rakennus- sekä muut selosteet mahdollisimman nopeasti, enintään viikon kuluessa. Raportin täyttäjä vastaa raportin huolellisesta laatisesta ja tietojen oikeellisuudesta. Pronton tietoja käytetään arvioitaessa pelastustoiminnan tehokkuutta sekä tehtäessä johtopäätöksiä pelastustoiminnan kehittämistarpeista alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Päätös pelastustoiminnan toimintavalmiudesta, suunnittelusta ja kehittämisestä:

Pelastustoiminnan toimintavalmiudessa pyritään vastesuunnittelun ja riskianalyysin edellyttämään toimintavalmiuteen käytettävissä olevin voimavaroin.

Pelastustoiminnan suunnittelun ja kehittämisen perustana käytetään riskianalyysia, jota päivitetään vuosittain. Operatiivinen toimintavalmius sisältää riskianalyysin edellyttämien paloasemien miehityksen, kaluston ja lähtöajan. Operatiivista toimintavalmiutta määriteltäessä huomioidaan eri palokuntamuodot, joista hälytetään lähimmät ja tarkoituksenmukaisimmat yksiköt kuntarajoista riippumatta (vakinaisen ja sopimuspalokunta).

6.5. Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslain 34 §:n mukaan pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Pelastusviranomaiselle on siksi toimitettava tieto kaikista tehtävistä ja pelastusviranomaisen on oltava yhteydessä tilannepaikalle hälytettyyn lähimpään yksikköön ja määrättävä pelastustoiminnan johtajan alaisuuteen yksikön jäsenistä tilannepaikan johtaja, jos sitä ei ole ennalta määrätty. Tilannepaikan johtaja johtaa toimintaa onnettomuuskohteessa pelastustoiminnan johtajana toimivan pelastusviranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti. Pelastustoiminnan johtajana toimivan pelastusviranomaisen ei kuitenkaan tarvitse tulla onnettomuuspaikalle, ellei tilanne sitä edellytä.

Poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa pelastusviranomaiseen ei vielä ole saatu yhteyttä, pelastustoimintaa voi tilapäisesti johtaa muu pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva henkilö. Tällöin tilannepaikalle ensimmäisenä saapuneen muodostelman johtaja toimii tilapäisenä pelastustoiminnan johtajana ja tilannepaikan johtajana.

Tilapäisesti pelastustoimintaa johtava henkilö voi määrätä ihmisiä suojautumaan, evakuoita ihmisiä ja omaisuutta sekä ryhtyä sellaisiin välttämättömiin toimenpiteisiin, joista voi aiheutua vahinkoa kiinteälle tai irtaimelle omaisuudelle siinä määrin kuin ne ovat välttämättömiä ihmisten, omaisuuden ja ympäristön pelastamiseksi ja suojaamiseksi sekä onnettomuudesta aiheutuvien vahinkojen rajoittamiseksi ja onnettomuuden seurauksien lieventämiseksi.

Kaikilla pelastustoimen muodostelmilla tulee olla johtaja. Yleisperiaatteena on, että jokaisen muodostelman johtaja kykenee tarvittaessa johtamaan seuraavaksi suurempaa uutta johtamisporrasta edellyttävää muodostelmaa. Johtovastuun tulee olla kaikissa tilanteissa yksiselitteinen. Johtovastuun siirtyminen tulee välittömästi ilmoittaa kaikille, joita asia suoranaisesti koskee.

Lähtökohtana voidaan pitää, että pelastusryhmän johtajalla on yksikönjohtajan koulutus ja pelastusjoukkueen tai sitä suuremman muodostelman johtaja on päätoiminen päällystöviranhaltija. Poikkeuksellisesti on mahdollista, että alipäällystöviranhaltija toimii pelastusjoukkueen johtajana.

Tehokas pelastustoiminta edellyttää toimivaa johtamisjärjestelmää. Pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä tulee suunnitella siten, että sen avulla pystytään selviytymään pelastustoiminnan johtamisesta ja sen edellyttämästä viranomaisyhteistyöstä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Tilanteen yleisjohtaja voi muodostaa avukseen viranomaisten, laitosten ja toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän ja kutsua asiantuntijoita avukseen.

Alueen pelastustoimen tulee kyetä perustamaan tilanteen aikainen johtokeskus. Suurissa

onnettomuustilanteissa johtokeskuksia voi olla tarpeen perustaa usealle johtamistasolle. Johtokeskuksen on tarvittaessa kyettävä koordinoimaan pelastustoimen ja yhteistyötahojen voimavarojen tehokasta käyttöä.

Päätös pelastustoiminnan johtamisesta:

Lapin pelastuslaitos ylläpitää 3-portaista operatiivista johtamisjärjestelmää, yksikönjohtaja – viranomaisvarallaolija / päivystävä palomestari – päällikkövarallaolija. Pelastusviranomainen vastaa aina pelastustoiminnasta.

Järjestelmä perustuu siihen, että maakunnan alueella on toimintavalmiudessa vuorolistojen mukaisesti määrätyt henkilöt, joilla on johtamistoiminnan edellyttämä koulutus ja osaaminen. Järjestelmä on organisoitu siten, että eritasoisiin onnettomuuksiin hälytetään ko. tehtävän edellyttämä johtamisvalmius. Järjestelmä mahdollistaa toiminnan, jossa on tukena seuraavan johtamistason henkilö. Yksikönjohtajataso voi koostua sopimuspalokunnan henkilöstöstä. Joukkuejohtamistasoa johtaa vähintään pelastusviranomainen. Komppaniatason johtamisjärjestelmää johtaa päällikötason pelastusviranomainen.

Pelastusyksiköiden johtamistehtävistä vastaavat vuorossa olevat palo esimiehet sekä yli-palomiehet ja yksikönjohtajat. He johtavat pelastusyksikkölähtöjä ja niiden edellyttämiä vahvennuksia. Lisäksi heillä on valmius käynnistää pelastusjoukkuelähtöjen johtamistoimet.

Pelastusjoukkuelähtöjä varten on johtamisvalmiudessa työvuoro- / varallaololistan mukaiset viranomaispäivystäjät (P3). Viranomaispäivystäjät ovat toimintavalmiudessa varallaolonsa aikana. P3 johtaa pelastusjoukkuelähtöjä sekä käynnistää pelastuskomppaniälähtöjen johtamistoimet. Lisäksi P3 tukee yksikönjohtajia heidän johtamistehtävissään.

Varallaolovuorossa oleva ylimmän (P2) pelastusviranomaisen tehtävänä on tarvittaessa johtaa pelastuskomppaniatasoisia tehtäviä. Lisäksi hän osallistuu muiden viranomaisten johtoryhmätehtäviin pelastustoimen edustajana ja vastaa virkasähköpostista.

Suuronnettomuusvalmius tulee kyetä perustamaan kahden tunnin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

Johtamiskoulutusta ja –harjoittelua pyritään järjestämään kaikilla johtamistasoilla. Koko henkilöstön osalta kiinnitetään huomioita johtamiseen, osaamiseen, testaamiseen ja näyttökokeisiin.

PeL 33§:n mukaan pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt. Pelastustoimintaa voi tilapäisesti johtaa sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen.

Pelastustoiminnan muodostelmat voidaan koota tarkoituksenmukaisella tavalla riippumatta siitä, mistä henkilöt onnettomuuspaikalle tulevat. Olennaista on, että muodostelma kykenee aloittamaan tehokkaan pelastustoiminnan riskiluokittain määritetyssä ajassa. Teollisuuslaitokset, joissa ovat merkittävimmät riskit kemikaalionnettomuudelle, ovat osaltaan varautuneet kemikaalitorjuntaan.

Johtamisjärjestelmän periaate on kuvattu taulukossa.

Arvioitu tehtävän laajuus	Johtaja	Huom!
Pieni onnettomuus (esim. henki-	Palo esimies tai yksikönjohtaja	Johtajalla käytettävissä vahven-

löautopalo, pieni maastopalo yms.)		nuksia (esim. nostolava-auto tms.)
Keskisuuri onnettomuus (esim. huoneistopalo, liikenneonnettomuus < 10 matkustajaa yms.)	Pelastusviranomaispäivystäjä (P31 – P38)	Johtajalla on käytettävissä vahvennuksia (esim. nostolava-auto, säiliöauto tms.)
Suuri onnettomuus (esim. suuri liikenneonnettomuus >10 matkustajaa tai suuri tulipalo, jossa henkilövahinkoja tai isot taloudelliset / kulttuurilliset vahingot). Vaativa myrsky tai tulvatilanne	Pelastusviranomaispäivystäjä (P31 – P38) ja P2 päällikkövarallaolija	Johtajalla käytettävissä vahvennuksia ja esikuntahenkilöstöä

LAPIN PELASTUSLAITOS

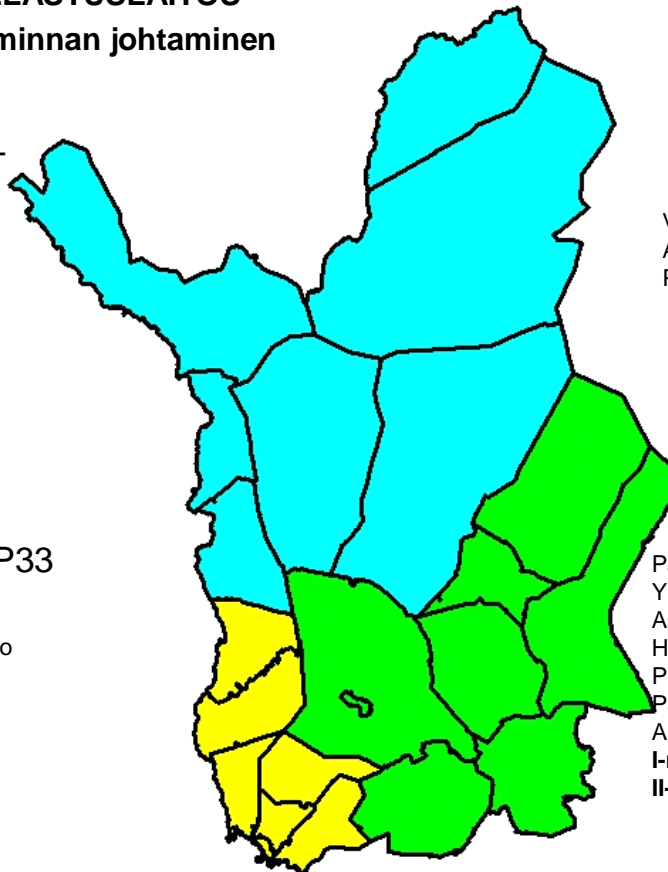
Pelastustoiminnan johtaminen

Pohjoinen alue P36 – P38

Viranomaisvarallaolijat
Yksikönjohtajat
Asukkaita: 31 068
Hälytysmäärä: 1 400 kpl
Pinta-ala: 56 432 km²
Päällystö: 9
Miehistö: 10
I-riskialueita: 0 kpl
II-riskialueita: 15 kpl
(Sirkassa tehtäviä > 10 / vuosi)

Läntinen alue P31/P33

Viranomaisvarallaolijat
Paloesimiehet Kemi / Tornio
Yksikönjohtajat
Asukkaita: 69 279
Hälytysmäärä: 1 400 kpl
Pinta-ala: 10 498 km²
Päällystö: 14
Alipäällystö + miehistö: 49
I-riskialueita: 3 kpl
II-riskialueita: 56 kpl

Päällikkövarallaolo P20

Vapaamuotoinen varallaolo
Asukkaita: 183 330 (31/12/2011)
Pinta-ala: 100 369 km²

Itäinen alue / P32 / P34 - P35

Paloesimies Rovaniemi
Yksikönjohtajat
Asukkaita: 83 062
Hälytysmäärä: 1 700 kpl
Pinta-ala: 33 439 km²
Päällystö: 12
Alipäällystö + miehistö: 38
I-riskialueita: 2 kpl
II-riskialueita: 43 kpl

LAPIN PELASTUSLAITOS
PÄIVYSTYVÄN PELASTUSVIRANOMAISEN
VASTUUALUEET JA YHTEISTIEDOT SEKÄ
PALOASEMANUMEROT

Pelastustoiminnan johtaminen

P31 – P38 on vapaamuotoisessa varallaolossa

Alue 1. P31 (5 - 7 hlö)

Puh: **0201311244**

- 10 Tornio
- 11 Kemi
- 12 Tornion VPK
- 13 Keminmaa
- 14 Karunki
- 15 Kemin VPK
- 16 Simo
- 17 Tervola

Alue 2. P32 (4 henkilöä)

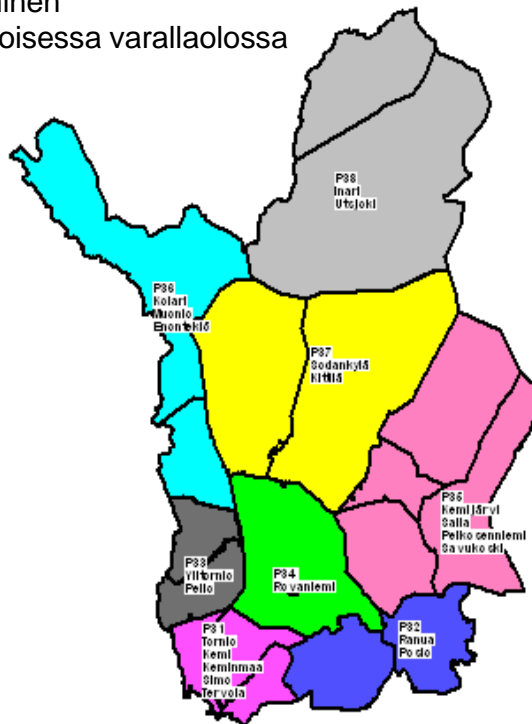
Puh: **0201311307**

- 20 Ranua
- 21 Posio

Alue 3. P33 (4 henkilöä)

Puh:**0201 311 332**

- 30 Ylitornio
- 31 Pello

Alue 4. P34 (5 -7 henkilöä)

Puh:**0201311261**

- 40 Rovaniemi
- 41 Saarenkylä
- 42 Pekkala
- 43 Sinettä
- 44 Meltaus
- 45 Muurola

Alue 5. P35 (5- 7 henkilöä)

Puh:**0201311281**

- 50 Kemijärvi
- 51 Räisälä
- 52 Luusua
- 53 Kostamo/Tapionniemi
- 54 Salla
- 55 Hautajärvi
- 56 Kursu
- 57 Pelkosenniemi
- 58 Pyhänturi
- 59 Savukoski

LAPIN PELASTUSLAITOS
PÄIVYSTYVÄN PELASTUSVIRANOMAISEN VASTUUALUEET
JA YHTEISTIEDOT SEKÄ PALOASEMANUMEROT

Pelastustoiminnan johtaminen

P31 – P38 on vapaamuotoisessa varallaolossa

Alue 6. P36 (6 henkilöä)

Puh:**0201 311 322**

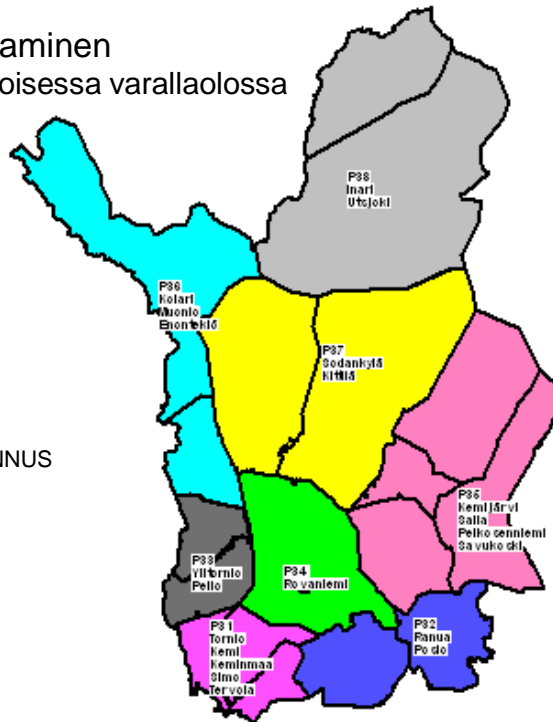
- 60 Kolari
- 61 Äkäslompola
- 62 Muonio
- 63 Enontekiö
- 64 Karessuvanto
- 65 Kilpisjärvi

TEOLLISUUSPALOKUNNAT TUNNUS
ON **IR**

- (Industrial Rescue)
- 50 OKTO TPK (tehdas + kaivos)
- 51 MetsäBotnia TPK
- 52 StoraEnso TPK
- 53 Kemijoki LPK, Pirttikoski
- 54 Agnico Eagle LPK
- 55 Kevitsa

Finnavian tunnus on **AR**

Puolustusvoimien tunnus on **MR**

Alue 7. P37 (6 henkilöä)

Puh:**0201 311 293**

- 70 Sodankylä
- 71 Vuotso
- 72 Luosto
- 73 Kittilä
- 74 Levi
- 75 Raattama

Alue 8. P38 (5 henkilöä)

Puh:**0201 311 376**

- 80 Ivalo
- 81 Inari
- 82 Saariselkä
- 83 Utsjoki
- 84 Karigasniemi
- 85 Nuorgam

6.6. Pelastustoiminnan taso

6.6.1. Pelastussukellus

Pelastussukelluksella tarkoitetaan savu-, kemikaali- ja vesisukellustoimintaa. Toiminta ohjeistetaan mm. pelastuslaitoksen sisäisin ohjein sekä pelastussukellusohjeella.

6.6.1.1. Vesipelastus

Pelastuslaitos ylläpitää pintapelastusvalmiutta alueellaan. Pelastuslaitos ylläpitää lisäksi vesisukellusvalmiutta Kemin, Rovaniemen ja Tornion vakinaisilla paloasemilla.

Vesisukellukseen osallistuvan henkilön hyväksyminen vesisukelluskelpoiseksi ja nimittäminen vesisukeltajaksi koulutussyvyyteensä tehdään erillisellä päätöksellä. Pelastuslaitos nimeää vesisukeltajat. Vesisukeltajan terveydelliset, toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään mm. pelastussukellusohjeessa. Vesisukellusvalmiutta ei ole mahdollisuutta tällä hetkellä ylläpitää (Kemin, Rovaniemen ja Tornion asemilla) 24 h / 365 vrk / v johtuen henkilöresursseista. Uusia vesisukeltajia pyritään kouluttamaan vuosittain, jotta vesisukellustoimintaa voidaan jatkaa myös suunnittelukauden jälkeen. Vesisukellustoiminnassa noudatetaan pelastussukelluksesta annettua ohjetta. Vesisukeltajat toimivat tarvittaessa koko maakunnan alueella.

Kaavio: Pelastussukellusohjeen tasoluokitus

Vesipelastustoiminnan tasoluokitus	Toimintavaatimus
I Välitön vesisukellusvalmius	Välitön pintapelastus- ja vesisukellusvalmius, jossa yksikön esimies, kaksi I-tason vesisukeltajaa sekä avustaja
II Muu vesisukellusvalmius	Yksikön esimies, kaksi vähintään II-tason vesisukeltajaa ja avustaja
III Pintapelastusvalmius	Yksikön esimies, kuljettaja ja työpari, joista toinen toimii avustajana.

6.6.1.2. Pintapelastus

Pintapelastus on veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa, jota suorittavan on oltava pintapelastustehtäviin soveltuva henkilö. Pintapelastajan toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään Pelastussukellusohjeessa.

Pelastuslaitoksen päätoimisilla paloasemilla on välitön pintapelastusvalmius. Lisäksi riskianalyysin mukaan määritetyillä maakunnan muilla paloasemilla (vapaaehtoiset) ylläpidetään pintapelastustoimintaa.

Päätös vesipelastustoiminnasta:

Pelastuslaitos ylläpitää vesisukelluksesta annetun ohjeen mukaista I-tason vesisukellusvalmiutta henkilöstöresurssien mukaisesti (mikäli vesisukeltajia ei ole käytettävissä I – tason valmiutta ei tällöin ole). Vesisukellusvalmiutta (tasot 1-3) ylläpidetään ja kehitetään henkilöstön koulutuksella (pelastusopiston kurssit) sekä kaluston kehittämällä. Vesisukellustoiminnassa noudatetaan pelastussukelluksesta annettua ohjetta. Vesisukeltajat toimivat tarvittaessa koko maakunnan alueella.

Lapin pelastuslaitoksen toiminta-alueella ylläpidetään pintapelastusvalmiutta (välitön pintapelastusvalmius päätoimisilla paloasemilla ja riskikartoituksen mukaisilla vapaapalokuntien paloasemilla palokuntasopimusten mukaan).

6.6.1.3. Savusukellus

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojavarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan ja rajattuun tilaan, jossa on savua. Palavan rakennuksen katolla tapahtuva työskentely paineilmahengityslaitetta käyttäen rinnastetaan savusukellukseen. Palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana selvitetään savusukellustyötä suorittavien henkilöiden mahdollisuudet toimia savusukeltajina tulevaisuudessa, huomioiden mm. valtakunnalliset toimintaohjeet ja selvitykset (mm. ikääntyminen).

Pelastuslaitos / sopimuspalokunnat nimeävät vuosittain savusukellustoimintaan kelpoiset henkilöt. Asia käy ilmi myös koulutusseurannasta. Sopimuspalokuntalaisia koskeva savusukelluskelpoisuuden testausohje tarvitaan ja sitä noudetaan kaikissa sopimuspalokunnissa. Ennen kuin em. ohje annetaan, seurataan valtakunnallisen työryhmän selvitystä / mahdollista esitystä testaustoiminnan järjestämisestä.

Päätös savusukellustoiminnasta:

Lapin pelastuslaitoksen alueella savusukellustoimintaa ylläpidetään ja suoritetaan pelastussukellusohjeen sekä Sisäasiainministeriön pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti.

6.6.1.4. Kemikaalisukellus

Kemikaalisukelluksella tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellusta suorittavan henkilön terveydelliset ja toiminnalliset vaatimukset on määritetty Pelastussukellusohjeessa.

Pelastustoiminnan muodostelmat voidaan koota tarkoituksenmukaisella tavalla riippumatta siitä, mistä henkilöt onnettomuuspaikalle tulevat. Olennaista on, että muodostelma kykenee aloittamaan tehokkaan pelastustoiminnan riskiluokittain määritetyssä ajassa. Teollisuuslaitokset, joissa ovat merkittävimmät riskit kemikaalionnettomuudelle, ovat osaltaan varautuneet kemikaalitorjuntaan.

Päätös kemikaalisukellustoiminnasta:

Toimintavalmiuden ylläpitämiseksi päätoimisilla (Kemi, Tornio ja Rovaniemi) paloasemilla ylläpidetään valmiudet käynnistää kemikaalitorjuntatoimenpiteet onnettomuustilanteessa. Muilla paloasemilla (vapaaehtoiset) ylläpidetään riskiluokituksen mukaista valmiutta. Pelastuslaitos perustaa Läntiselle alueelle kemikaalitorjuntaan erikoistuneen yksikön, joka toimii tarvittaessa koko maakunnan alueella.

6.7. Muu pelastustoiminnan taso

Päätös muun pelastustoiminnan tasosta:

Muu pelastustoiminnan taso pelastuslaitoksen alueella mitoitetaan vastaamaan onnettomuuksia ja riskianalyysejä. Riskianalyysin perusteella pelastuslaitoksen alueella toimivat

palokunnat voivat erikoistua tiettyihin onnettomuustyyppeihin ja niiden edellyttämiin pelastustoimiin. Tällaisina erikoistumisalueina ovat pelastaminen korkealta, maastopelastus, tunturipelastus, lumivyöryt ja kaivosonnettomuudet. Liikenneonnettomuuspelastamisessa (maantie ja rautatie sekä ilma- ja vesiliikenne) kyetään riittävään tasoon koko pelastus-toimialueella. Palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana 2013 – 2016 kehitetään erityisesti kemikaalitorjunnan valmiuksia koulutuksen ja kaluston osalta sekä tulihissipelastamisen valmiuksia hiihtokeskuspaikkakunnilla.

6.8. Meripelastus

Pelastuslaitos on varautunut merellä ja saaristossa tapahtuvien onnettomuuksien torjuntatehtäviin Kemi – Tornio alueen paloasemilta. Henkilöstöä on koulutettu yhdessä merivartioston kanssa talvella ja kesällä pidettävillä harjoituksilla. Tavoitteena on, että pelastuslaitoksella on jatkuva valmius lähettää veneyksikkö merialueella tapahtuviin onnettomuuksiin.

Päätös meripelastustoiminnasta:

Pelastuslaitos ylläpitää meripelastusvalmiutta kouluttamalla henkilöstöä sekä kehittämällä kalustoa yhteistyössä toimintaan osallistuvien viranomaisten kanssa.

6.9. Kansainvälinen toiminta

Pelastuslain 38 §:n mukaan sen lisäksi, mitä valtioiden välillä on sovittu, sisäasiainministeriö voi Euroopan unionin, toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille, milloin avun antaminen ihmisten, ympäristön tai omaisuuden turvaamiseksi on perusteltua. Sisäasiainministeriö voi myös pyytää tarvittaessa pelastustoimeen kuuluvaa kansainvälistä apua Euroopan unionilta, toiselta valtiolta tai kansainväliseltä järjestöltä.

Lapin pelastuslaitoksen alueella on laadittu sopimukset kansainvälisen toiminnan periaatteista ja kustannustenjaosta. Sopimuksessa pelastuslaitos sitoutuu antamaan apua myös Suomen valtion rajojen ulkopuolelle.

Päätös kansainvälisestä toiminnasta:

Pelastuslaitos ylläpitää kansainvälisiä suhteita osallistumalla yhteisiin koulutus- ja harjoitustilaisuuksiin sekä ylläpitää henkilöstön ja kaluston valmiutta sopimusten mukaisesti.

6.10. Ensivastetoiminta

Alueen pelastustoimi voi huolehtia lakisääteisten tehtäviensä lisäksi myös muista erikseen sovituista palveluista (esim. ensivastetoiminta). Lakisääteisten pelastustoimen tehtävien lisäksi hoidettavat tehtävät eivät kuitenkaan saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa pelastustoimen tehtävien hoitamiselle.

Ensivastetoiminta on sopimuksen mukaista toimintaa, jossa toiminnan harjoittajan ja terveyskeskuksen välillä on sovittu mm. kustannusten jaosta, koulutus-, vastuu- ja kalustokysymyksistä. Ensivastetoiminta on terveysturvallisuuden vastuulla ja valvonnassa.

Päätös ensivastetoiminnasta:

Pelastuslaitos suorittaa ensivastetoimintaa sopimusten puitteissa. Toiminnan laajuus ja taso perustuu asianomaisten viranomaisten määrittämään palvelutasoon sekä pelastus-

toimen määrittämään riskialuejaotukseen, jossa huomioidaan lisäksi eri tulosalueiden erityispiirteet. Ensivastetoimintaa kehitetään yhdessä terveystoimen vastuujärjestäjän ja palokuntien kanssa siten, että saavutetaan mahdollisimman toimiva ensivastetoiminta Lapin pelastustoimen alueelle. Ensivastetoiminnan kustannukset peritään palvelun ostajalta.

6.11. Öljyntorjunta

Öljyntorjunnalla tarkoitetaan pelastustoimen ja muiden viranomaisten suorittamaa öljyvahingon jälkeistä torjuntatyötä ja sitä seuraavaa alueen puhdistamista sekä onnettomuusalueen ennallistamista. Pelastustoimen öljyntorjunta jakautuu meri- ja maa-alueilla tapahtuviin öljyntorjunnan operatiivisiin tehtäviin. Öljyntorjunnan suunnittelu on osa pelastuslaitoksen laatimaa öljyntorjuntasuunnitelmaa.

Pelastustoimen öljyntorjunnasta säädetään pelastuslaissa 2011/379, 27 § ja sekä ympäristöhallinnon säädöksissä.

Pelastuslaitos on laatinut pelastuslaitoksen toiminta-alueelle (Lappi) maa- ja vesialueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjunnasta suunnitelman (Öljyntorjuntasuunnitelma 2012-2016). Suunnitelma käsittää sekä maa- että merialueen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman. Pelastuslaitoksen laatiman suunnitelman hyväksyy Lapin ympäristökeskus. Öljyntorjunnan valmiuskustannukset katetaan pääsääntöisesti Öljysuojarahaston varoista.

Öljyntorjuntaan liittyvät tehtävät ovat pelastuslain mukaisia tehtäviä.

Päätös öljyvahinkojen torjunnasta:

Pelastuslaitos ylläpitää maa- ja merialueilla tapahtuvia öljyvahinkoja varten öljyntorjuntasuunnitelman mukaista valmiutta. Pelastuslaitos laatii / päivittää suunnittelukauden aikana suunnitelman maa- ja vesialueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjunnasta (Öljyntorjuntasuunnitelma).

6.12. Palontutkinta

Pelastuslain 41 §:n mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkinta. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.

Päätös palontutkinnasta:

Pelastuslaitos suorittaa palontutkintaa siitä antamansa ohjeistuksen mukaisesti. Toimintaa kehitetään yhdessä poliisin kanssa mm. koulutuksen avulla.

6.13. Sammutusvesijärjestelyt

Pelastuslain 30 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (*sammutusvesisuunnitelma*) yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja pelastustoimen alueella toimintaa harjoittavien vesihuolto-

laissa ([119/2001](#)) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelma on laadittava siten, että sammutusveden hankinta ja toimittaminen vastaavat 29 §:ssä tarkoitettussa palvelutasopäätöksessä määritellyjä onnettomuusuhkia. Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy alueen pelastustoimi.

Kunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden hankinnasta pelastuslaitoksen tarpeisiin sammutusvesisuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Kunnan tulee ottaa sammutusveden hankinta huomioon vesihuoltolain mukaisessa vesihuollon kehittämissuunnitelmassa sekä hyväksyessään vesihuoltolaitokselle vesihuoltolaissa tarkoitettua toiminta-alueen. Kunnan vastuulla olevaan sammutusveden hankintaan kuuluu lisäksi velvollisuus huolehtia sammutusvesisuunnitelmassa määriteltävistä sammutusveden ottopaikoista luonnonvesilähteisiin.

Pelastustoimen tehtävien edellyttämät sammutusvesijärjestelyt perustuvat pelastusyksiköillä ja säiliöautoilla kuljetettavan sammutusveden lisäksi kuntien ylläpitämiin vesiasema- ja palopostijärjestelmiin sekä luonnon vedenottopaikkoihin.

Päätös sammutusvesijärjestelyistä:

Pelastuslaitos laatii pelastuslain 30 §:n mukaisen sammutusvesisuunnitelman yhdessä kuntien kanssa vuoden 2013 aikana. Lisäksi pelastuslaitos tukee ja antaa asiantuntijapua kuntien, yritysten ja laitosten sammutusvesijärjestelyjen suunnittelussa ja tukee sammutusvesijärjestelyitä pelastustoimen säiliöautoilla.

6.14 Yhteistyöjärjestelyt pelastustoiminnassa muiden pelastuslaitosten kanssa

Yhteistyöstä pelastustoiminnassa on sovittu Oulu - Koillismaa pelastuslaitoksen kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehdään muidenkin pelastuslaitosten kanssa. Yhteistyötä kehitetään valtakunnallisesti mm. Suomen pelastuslaitosten kumppanuushankkeen avulla.

6.15 Yhteistyöjärjestelyt pelastustoiminnassa muiden viranomaisten kanssa

Yhteistyötä jatketaan ja kehitetään muiden viranomaisten kanssa. Erityisesti Lapin harvaan asutuilla alueilla yhteistyön tärkeys korostuu pelastustoiminnassa.

6.16 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma

Pelastuslain 48§:n mukaan pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on:

- 1) ydinenergiain ([990/1987](#)) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu ydinlaitos;
- 2) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ([390/2005](#)) 30 §:n 1 momentissa tai 62 §:n 1 momentissa tarkoitettu tuotantolaitos, josta toiminnanharjoittajan tulee laatia turvallisuusselvitys;
- 3) ympäristönsuojelulain ([86/2000](#)) 45 a §:n 2 momentissa tarkoitettu kaivannaisjätteen jätealue;
- 4) vaarallisten aineiden kuljetuksesta rautatiellä annetun valtioneuvoston asetuksen ([195/2002](#)) 32 §:n mukainen järjestelyratapiha; tai

5) vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella annetun valtioneuvoston asetuksen [\(251/2005\)](#) 8 §:n mukainen satama-alue.

Ulkoisessa pelastussuunnitelmassa määritellään toimenpiteet, joilla onnettomuudet ja niistä aiheutuvat seuraukset voidaan rajata ja hallita mahdollisimman tehokkaasti. Suunnitelmaa laadittaessa pelastuslaitoksen on kuultava vaaralle alttiiksi joutuvaa väestöä sekä oltava riittävässä yhteistyössä oman alueen ja naapurialueiden viranomaisten kanssa. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta sekä järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi.

Ulkoisen pelastussuunnitelman ja harjoitusten toteutumista valvoo aluehallintovirasto. Tapahtuneesta onnettomuudesta on tehtävä merkinnät 91 §:ssä tarkoitettuun toimenpiderekisteriin.

Sisäasiainministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisesta, uusimisesta ja sisällöstä, väestön kuulemisesta suunnitelman laatimisen yhteydessä ja suunnitelmasta tiedottamisesta, suunnitelman mukaisista harjoituksista, suunnitelman ja harjoitusten toteutumisen valvonnasta sekä asianomaisissa kohteissa tapahtuneita onnettomuuksia koskevien tietojen merkitsemisestä pelastustoimen toimenpiderekisteriin.

Päätös ulkoisista pelastussuunnitelmista sekä suuronnettomuusharjoituksista:

Pelastuslaitos laatii ja päivittää pelastuslain mukaisesti ulkoiset pelastussuunnitelmat sekä järjestää lain velvoitteen ja laaditun suunnitelman mukaisesti suuronnettomuusharjoitukset yhdessä toiminnan harjoittajien sekä yhteistyöviranomaisten kanssa.

7. VARAUTUMINEN JA VÄESTÖNSUOJELU

7.1. Yleistä

Viranomaisten yleisestä varautumisveloitteesta säädetään valmiuslain (1552/2011) 12 §:ssä. Säädöksen mukaan mm. kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Pelastuslain 64 §:n mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimintansa hoitamiseen poikkeusoloissa riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluun kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä poikkeusolojen tehtäviin, huolehtimalla johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta, varautumalla evakuoiteihin sekä huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä.

Edellä säädetyn lisäksi viranomaisten varautumisesta poikkeusoloihin säädetään valmiuslaissa.

Kukin viranomainen huolehtii poikkeusolojen väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta.

Pelastustoimen viranomaiset huolehtivat pelastustoimintaan liittyvän poikkeusolojen toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta.

Pelastuslain 2 § mukaan pelastustoimen viranomaisten on huolehdittava myös toimi-alaansa kuuluvista Geneven yleissopimuksissa (SopS 8/1955) sekä Geneven sopimusten lisäpöytäkirjoissa (SopS 82/1980) määritellyistä väestönsuojelutehtävistä

Varautumisen ja väestönsuojelun suunnittelussa tulee ottaa huomioon lisäksi keskeiset periaatepäätökset ja strategia-asiakirjat kuten hallitusohjelma, yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS 2010), pelastustoimen strategia, väestön suojaamisen strategia 2007, kuntaliiton linjaus kuntien varautumisen ja pelastustoimen kehittämiseksi (kuntaliiton hallitus 1.12.2010), ym. suunnittelua ohjaavat asiakirjat.

7.2. Varautumisen ja poikkeusolojen riskianalyysi

Yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavia uhkamalleja ja riskitekijöitä on kuvattu mm. yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (YTS 2010). Turvallisuusstrategiassa on tunnistettu häiriötilanteita, joilla tarkoitetaan uhkaa tai tapahtumaa, joka vaarantaa yhteiskunnan turvallisuutta, toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia. Näiden tilanteiden hallinta edellyttää tavallisesti viranomaisten ja muiden toimijoiden laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Häiriötilanteita voi esiintyä sekä normaalioloissa että poikkeusoloissa. YTS 2010:n mukaisesti häiriötilanteen hallinnassa noudatetaan samoja periaatteita sekä normaali- että poikkeusoloissa.

Strategiassa kuvatut uhkamallit ovat:

- voimahuollon vakavat häiriöt
- tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt - kyberuhkat
- kuljetuslogistiikan vakavat häiriöt
- yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt
- elintarvikehuollon vakavat häiriöt
- rahoitus- ja maksujärjestelmän vakavat häiriöt
- julkisen talouden rahoituksen saatavuuden häiriintyminen

- väestön terveyden ja hyvinvoinnin vakavat häiriöt
- suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhkat
- terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava rikollisuus
- rajaturvallisuuden vakavat häiriöt
- poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus
- sotilaallisen voiman käyttö

Häiriötilanteita voi esiintyä sekä **normaalioloissa** että **poikkeusoloissa**. Normaalioloissa esiintyvät häiriötilanteet hallitaan viranomaisten tavanomaisin toimivaltuuksin tai voimavaroin. Normaalioloissa rakennettavat järjestelmät ja varautumistoimenpiteet luovat perustan toiminnalle poikkeusoloissa. Vastaavasti poikkeusolojen varalle luotuja järjestelyitä voidaan hyödyntää normaaliolojen häiriötilanteiden hallinnassa. Poikkeusoloissa tilanteen hallitseminen voi edellyttää lisätoimivaltuuksia tai -voimavaroja.

Kansallisesti merkittävät onnettomuusuhat ja riskit on määritelty kappaleessa 3.4. Merkittävimmät häiriötilanteista, suuronnettomuuksista ja poikkeusoloista aiheutuvat uhat ja riskit Lapissa tulevat teollisuudesta, kaivoksista, liikenteestä, matkailusta, sekä erityisryhmien asumisesta ja luonnon ilmiöistä (kpl 3.5.).

Resurssivalmiutta vaativia uhkamalleja ovat:

- suuronnettomuudet
- säteilyonnettomuudet
- ympäristöuhat

Päätös varautumiseen liittyvästä riskianalyyseistä:

- Seurataan varautumisen ja väestönsuojelun uhkien kehitystä osana muuta onnettomuusuhkien arviointia ja riskianalyysejä.
- Arvioidaan varautumisen kannalta väestönsuojelun yleiset uhkamallit ja Lapin erityispiirteet valmiussuunnitelman päivittämisen yhteydessä 2013-14 (huomioiden SM:n v. 2012 syksyllä annettava ohjeistus).

Kehittämissuunnitelma:

- Tiivistetään yhteistyötä eri viranomaisten ja kuntien kanssa riskien arvioinnissa.
- Seurataan valtakunnallista kehitystyötä ja ohjeistusta.

7.3. Varautumisen ja väestönsuojelun organisointi ja päämäärä

Varautumisen ja väestönsuojelun päämääränä on luoda suuntaviivat pelastuslaitoksen varautumiselle normaaliolojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten sekä määritellä toimenpiteet erilaisten poikkeusolojen valmiuden kohottamiselle. Tavoitteena on ehkäistä ja hallita onnettomuus- ja häiriötilanteet siten, ettei tapahtumista pääse muodostumaan hallitsemattomia kriisitilanteita. Varautumisessa tukeudutaan mahdollisimman pitkälti normaaliolojen järjestelyihin.

Nykyinen toimintaympäristö

Varautumisessa ja väestönsuojelutehtävissä ei ole päätoimisia virkoja. Varautumistiimi vastaa pelastusalan väestönsuojelutehtävien kehittämisestä, koordinoinnista ja ohjeistuksesta. Palopäälliköt vastaavat oman toimialueensa väestönsuojelutyöstä. Käytännön tehtävien suorittamiseen tarvittava työpanos otetaan pelastustoiminnan ja riskienhallinnan henkilöstöstä. Väestönsuojelutehtävien suorittaminen painottuu pelastuslaitoksen päällystön toimenkuviiin.

Varautumisessa korostuu yhteiskunnan voimavarojen tehokas käyttö sekä eri viranomais- ten ja yhteistyötahojen yhteistoiminta. Pelastuslaitoksen aktiivinen varautuminen häiriö- ja kriisitilanteisiin on tärkeää. Tämän hetken valmiussuunnittelun henkilöstöresursseilla syn- tyneisiin haasteisiin ei pystytä kattavasti vastaamaan.

Haasteet

Tehtäviä hoidettaessa omantoimen ohessa, on haasteena erityisosaamisen ja asiantun- temuksen kehittyminen sekä pelastuslaitoksessa että toimialueittain.

Varautumis- ja väestönsuojelutehtävien säädösten mukainen ja laadukas toteuttaminen edellyttäisi valmiustoimiston perustamista, jossa valmiusasioista vastaisi 2-3 päätoimista henkilöä valmiuspäällikön lisäksi. Resurssien lisäys ei ole lyhyellä aikavälillä mahdollista, minkä vuoksi tehtävät on sopeutettava nykyisiin resursseihin.

Väestönsuojelutehtävistä, valmiussuunnittelusta, koordinoinnista ja ohjeistuksesta vastaa pelastuslaitoksen valmiuspäällikkö *tukenaan pelastusjohtajasta, pelastuspäälliköistä sekä tarvittavista asiantuntijoista koostuva valmiustiimi*. Käytännön tehtävien suorittamiseen tarvittava työpanos otetaan lisäksi pelastustoiminnan *ja turvallisuuspalvelujen* henkilös- töstä. Väestönsuojelutehtävien suorittaminen painottuu pelastuslaitoksen päällystön toi- menkuviin.

Varautumisessa korostuu yhteiskunnan voimavarojen tehokas käyttö sekä eri viranomaisten ja yhteistyötahojen yhteistoiminta. Pelastuslaitoksen aktiivinen varautuminen häiriö- ja kriisitilanteisiin on tärkeää. Tämän hetken valmiussuunnittelun henkilöstöresursseilla syntyneisiin haasteisiin ei pystytä kattavasti vastaamaan.

Päätös organisoinnista ja päämääristä:

- Valmiustiimi käynnistää varautumiseen ja väestönsuojeluun liittyvän toiminnan kehittämisen vuonna 2013.
- Varautumisen ja väestönsuojelun päämääränä on luoda suuntaviivat pelastus- laitoksen varautumiselle normaaliolojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten sekä määritellä toimenpiteet erilaisten poikkeusolojenvalmiuden kohottamisel- le.
- Tavoitteena on ehkäistä ja hallita onnettomuus- ja häiriötilanteet siten, ettei ta- pahtumista pääse muodostumaan hallitsemattomia kriisitilanteita. Tukeudu- taan mahdollisimman pitkälti normaaliolojenjärjestelyihin.
- Päätöksen yksityiskohtaisempi tarkastelu *tulee sisältymään* pelastuslaitoksen seuraavaan valmiussuunnitelmaan.
- Osallistutaan aktiivisesti varautumisen verkostoyhteistyöhön eri viranomais- ten, kuntien ja järjestöjen kanssa.

7.4. Kuntien valmiussuunnittelun tukeminen ja yhteistoiminta eri turvallisuustilanteissa

Pelastuslain (27 §) mukaan pelastuslaitos tukee pelastustoimen alueeseen kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu. Valmiussuunnittelun tu- kemisesta sovittaessa on huomioitava aluehallintovirastoista annettu laki (896/2009), jon- ka mukaan AVI:n yhtenä tehtävä on kuntien valmiussuunnittelun tukeminen ja varautumi- sen yhteensovittaminen alueellaan. Lisäksi pelastuslaki (47 §) velvoittaa kunnat osallis- tumaan pelastustoiminnan suunnitteluun ja tarvittaessa myös pelastustoimintaan. Pelas- tuslaitoksella on velvollisuus ohjata ja yhteen sovittaa tätä suunnittelua (PeL 64 §).

Päätös yhteistoiminnasta kuntien kanssa:

- Pelastuslaitos ei tee erillisiä sopimuksia kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta. Pelastuslaitos pyrkii tukemaan ja opastamaan kuntia valmiussuunnittelussa erityisesti yleisten osien osalta Pelastusopiston julkaiseman mallin mukaisesti.
- Pelastuslaitos on tarvittaessa kunnan apuna erilaisten kriisitilanteiden, kuten myrskyjen, tulvien, vesikriisien, jne. hoidossa erityisesti toiminnan nopean käynnistämisen ja tilannekuvan tuottamisen osalta.
- Pelastuslaitos tekee tarvittavat sopimukset pelastustoimen yhteistoiminnan ehtoista ja menettelytavoista eri yhteisöjen kanssa.
- Pelastuslaitoksen nimeämät päällystöviranhaltijat toimivat pelastuslaitoksen yhdyshenkilöinä ja asiantuntijoina valmiuspäällikön tukemana kuntien vastuulla olevassa valmiussuunnittelussa ja väestönsuojelussa.
- Pelastuslaitos nimeää väestönsuojelun yhdyshenkilöt kuntien poikkeusolojen johtokeskuksiin (pelastuslaitoksen päällystöstä).

Kehittämissuunnitelma:

- Verkostoyhteistyön ja ohjauksen kautta pyritään kuntien, viranomaisten ja muiden yhteistyötahojen keskinäiseen yhteistyöhön (uhkien ja voimavarojen alueellinen tarkastelu).
- Pyritään valmiussuunnittelussa ja sen tukemisessa konkreettisiin toimenpiteisiin.

7.5. Varautumiskoulutus**7.5.1. Väestönsuojeluorganisaatioiden koulutus**

Pelastuslain 64 § mukaan kukin viranomainen huolehtii poikkeusolojen väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta. Pelastusopisto antaa lain perusteella väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstölle koulutusta sekä varautumista edistävää koulutusta. Sisäasiainministeriö ja aluehallintovirasto voivat määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa (PeL67§).

Päätös väestönsuojeluorganisaatioiden koulutuksesta:

- Pelastuslaitos huolehtii omaan organisaatioon varattujen johto- ja erityishenkilöiden koulutuksesta yhteistyössä Pelastusopiston kanssa. Muuhun pelastustoimen varautumiseen liittyvän henkilöstön koulutuksesta vastaa pelastuslaitos. Koulutustavoite palvelutasopäätöskaudelle johto- ja erityishenkilöstön osalta on 75 %.
- Kunnat vastaavat omaan varautumiseensa liittyvän johto- ja erityishenkilöstön koulutuksesta sekä muun henkilöstön koulutuksesta.
- Yksityiskohtaisempi väestönsuojeluorganisaation normaaliajan ja poikkeusolojen koulutussuunnitelma käydään läpi pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa.

Kehittämissuunnitelma:

- Yhteistyön tiivistäminen yhteistoimintatahojen ja –järjestöjen (SPEK?, MPK?) kanssa kouluttajavalmiuksien kehittämiseksi.

7.5.2. Omatoimiseen varautumiseen valmentava koulutus

Pelastuslaitoksella on riittämättömät resurssit antaa omatoimiseen varautumiseen liittyvää koulutusta. Omatoimiseen varautumiseen valmentavaa koulutusta antavat ensisijaisesti SPEK ja MPK. Pelastusviranomaiset osallistuvat asiantuntijoina koulutus- ja harjoit-

tustapahtumiin.

Päätös omatoimisen varautumisen koulutuksesta:

- Sovitaan yhteistyöstä SPEK:n ja MPK:n kanssa omatoimisen varautumisen kouluttajakoulutuksen osalta.
- Pyritään huomioimaan omatoimisen varautumisen koulutuksen tarpeet osana turvallisuusviestintää.

7.5.3. Valmius- ja suuronnettomuusharjoitukset

Pelastustoimella on oltava valmius kohdata erilaisia suuronnettomuuksia ja toimia poikkeuksellisissa olosuhteissa. Hallitusohjelman mukaan pelastustoimella tulee olla valmius kansallisten kriisien ja suuronnettomuuksien tehokkaaseen ja laaja-alaiseen johtovastuuseen ja hoitoon. Suuronnettomuusvalmiuden kehittäminen on määritetty myös yhdeksi sisäisen turvallisuuden ohjelman päätavoitteista (Vn:n periaatepäätös 8.5.2008). Suuronnettomuuksiin liittyvää harjoitustoimintaa käsitellään myös mm. yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (YTS 2010), jonka mukaan eri hallinnonalojen harjoituksissa viitekehyksenä tulisi olla YTS 2010:n mukaiset uhkamallit ottaen huomioon mahdolliset turvallisuusympäristön muutokset.

Pelastuslaitos on laatinut suuronnettomuusharjoitusten suunnitelman vuosille 2012 - 2018, jossa huomioidaan pelastustoimijohtoiset harjoitukset, turvallisuusselvitys-laitosten joka kolmas vuosi toteutettavat harjoitukset sekä Finavian kanssa toteutettavat, joka toinen vuosi pidettävät harjoitukset. Pelastuslaitos osallistuu Barents Rescue -harjoituksiin.

Barents Rescue -harjoitukset järjestetään joka toinen vuosi järjestämisvastuun kiertäessä Ruotsin, Norjan, Suomen ja Venäjän kesken. Suomi on järjestämis-vastuussa vuonna 2015.

Vuosittain osallistutaan toimialueittain Pelastuspalveluseminaarien harjoituksiin. Myös muut viranomaiset järjestävät erilaisia yhteistoimintaharjoituksia, joissa pelastuslaitos on aktiivisesti mukana.

Valmius- ja suuronnettomuusharjoituksia on kohdistettava erityisesti liikenteeseen, sähkö-, energia- ja viestiliikenteen häiriötilanteisiin, poikkeuksellisiin sääilmiöihin (myrskyt, rankkasateet, tulvat) sekä vaarallistenkemikaalien ja räjähteiden valmistamiseen, käsitteilyyn ja varastointiin (CBRNEvalmius). Lapin alueen erityispiirteenä harjoituksiin on sisällyttävä myös metsä- ja turvetuotantoalueisiin liittyvät suurpalot.

Valmius toimia suuronnettomuuksissa perustuu mm. koulutukseen, harjoitteluun, uhkakuvien osoittamiin kalustohankintoihin sekä huolellisesti laadittuihin hälytysohjeisiin ja johtamissuunnitelmiin. Näissä huomioidaan myös viestiyhteyksien, viranomaisyhteistyön ja huollon vaatimat järjestelyt. Harjoituksen suunnittelussa ja toteutuksessa pyritään kehittämään niiden laatua.

Tilannejohtamisvalmiuksia on parannettu uudistamalla pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskusta (sijaitsee Rovaniemen asemalla). Kemin paloasemahankkeen yhteydessä huomioidaan toisen tilanne- ja johtokeskuksen tarpeet.

Päätös valmius- ja suuronnettomuusharjoituksista:

- Suuronnettomuuksien sekä muidenkin onnettomuuksien edellyttämien henkilöstö- ja kalustoresurssien hälyttäminen suunnitellaan ja tarkistetaan pelastuslaitoksen hälytysohjeissa.

- Todennäköisien suuronnettomuuksien varalta ylläpidetään tarpeellinen määrä operatiivisia johtamis- ja toimintasuunnitelmia ja hankitaan tarvittavaa kalustoa ja varusteita.
- Osallistutaan valtion järjestämiin valmiusharjoituksiin sekä järjestetään vuosittain omia, suunnitelman mukaisia suuronnettomuusharjoituksia sekä osallistutaan muiden viranomaisten järjestämiin yhteistoimintaharjoituksiin.

Kehittämissuunnitelma:

- Pyritään järjestämään omia valmius- ja väestönsuojeluharjoituksia myös mahdollisuuksien mukaan.
- Harjoitukset kohdennetaan uhkakuvien asettamien tarpeiden mukaisesti.
- Harjoitustoiminta suunnitellaan ja järjestetään tarvittaessa yhdessä aluehallintoviraston kanssa. (Vn:n asetus pelastustoimesta 5§).

7.6. Väestön suojaaminen

Pelastuslain 32 §:n mukaan väestön varoittaminen ja suojaaminen on pelastuslaitoksen vastuulla olevaa pelastustoimintaa. Tärkeimpiä tehtäviä ovat väestön varoittamiseen tarkoitettujen järjestelmien ylläpito, rakenteellisen väestönsuojelun valvonta ja ohjaus sekä evakuoitien suunnittelu.

Pelastuslain ohella väestön suojaamista ohjaa SM:n väestön suojaamisen strategia (30.11.2007). Strategian tavoitteena on, että väestö kyetään suojaamaan normaaliolojen onnettomuus- ja häiriötilanteissa siten, että ihmishenkiä ei menetetä puutteellisten varoittamis-, suojautumis- ja evakuointimahdollisuuksien vuoksi. Poikkeusoloissa tavoitteena on suojata väestö niin hyvin kuin se on mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin.

7.6.1. Väestönvaroitussjärjestelmät

Pelastuslaitoksen on huolehdittava, että pelastustoimialueella on väestön varoittamiseen tarvittava hälytysjärjestelmä (Vn:n asetus pelastustoimesta 5 §). Väestön varoittamiseen tarvittavien järjestelmien peittoalueet määräytyvät siten, että asutuskeskukset saadaan hälyttimien kuuluvuusalueen piiriin. Tämän lisäksi hälyttimien sijoitteluun vaikuttaa normaaliajan riskitekijät, kuten vaarallisten aineiden kuljetukset sekä vaarallisten aineiden teolliseen käyttöön ja varastointiin liittyvät riskit.

Väestöhälyttimien nykytila

Pronto-tietojen mukaan kiinteitä väestöhälyttimiä on 54 kappaletta ja niiden kuuluvuusalueella on 28 % maakunnan vakinaisesta asutuksesta. Kuuluvuusalueet sijaitsevat pääasiassa Kemissä, Torniossa ja Rovaniemen keskusta-alueilla junaradan ja teollisuuden läheisyydessä. Jokaisella toimialueella on varauduttu hälyttämis-toimintaan liikkuvilla yksiköillä. Taajamissa liikkuvat yksiköt varustettuna väestöhälyttiminä ovat ensisijaisia ja keskuksissa liikkuvat hälyttimet täydentävät kiinteitä väestöhälyttimiä.

Väestöhälyttimien haasteet

Korkein valmius väestöhälyttämiselle on oltava riskikohteiden läheisyydessä ja taajamissa, joissa vaarallisia aineita kuljetetaan taajaman lähellä. Laajat harvaan asutut alueet ja kiinteiden väestöhälyttimien kuuluvuusalueiden katveet vaativat hyvän valmiuden liikuteltavilta yksiköiltä. Merkittävä osa väestöhälyttimistä on tekniikaltaan vanhentunutta ja vaatii uusimista. Väestöhälyttimien hankintoihin ei ole budjetoitu erityistä määrärahaa.

Väestöhälytinhankinnoissa huomioidaan yhteistyömahdollisuudet vaarallisia aineita valmistavien, käyttävien, varastoivien tai niitä kuljettavien yritysten kanssa.

Päätös väestönvaroitujärjestelmästä:

- Pelastuslaitos huolehtii osaltaan, että väestöä voidaan varoittaa yleisellä vaara-merkillä ja tilanteen edellyttämällä viranomaistiedotteilla (> vaaratiedote vuonna 2013).
- Väestön varoittaminen toteutetaan taajamissa ja erityisten riskikohteiden läheisyydessä kiinteiden väestöhälyttimien kautta. Muilla alueilla varoittaminen toteutetaan liikuteltavien hälyttimien avulla.
- Vanhoja sireenityyppisiä väestöhälyttimiä uusittaessa ja uusia hälyttimiä hankittaessa siirrytään elektronisten hälyttimien käyttöön, jotka mahdollistavat sekä yleisen vaaranmerkin että puheviestien antamisen.
- Hälyttimien sijoitus määräytyy pelastuslaitoksen riskikartoituksen perusteella. Väestöhälyttimien hankinnassa huomioidaan liikuteltavien hälyttimien käyttömahdollisuudet.
- Hälyttimien hankinta liitetään investointisuunnittelun yhteyteen ja hankinnoille haetaan rahaston avustukset.

Kehittämissuunnitelma:

- Laaditaan v. 2013 väestöhälyttimien tarveselvitys ja investointisuunnitelma.

7.6.2. Säteilynvalvonta

Pelastustoimialueella on Säteilyturvakeskuksen säteilynvalvontajärjestelmään (USVA) kuuluvia säteilynvalvonta-asemia. Valvonta-asetat kattavat koko maakunnan alueen. Pelastuslaitos tarjoaa tarvittaessa tilat valvonta-asemia varten.

Kiinteiden mittausasemien lisäksi pelastuslaitoksen normaaliolojen kalustoon sekä vss - materiaaliin sisältyy mukana kuljetettavaa säteilymittauskalustoa. Ulkoisen säteilyn valvonnassa noudatetaan Säteilyturvakeskuksen antamia ohjeita. Säteily-valvonnan toteutus esitetään tarkemmin pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa.

Päätös säteilynvalvonnasta:

- Hankitaan omaa säteilymittauskalustoa siten, että väestönsuojelun aluejaon mukaisilla johtopaikoilla (lohkot) ja pelastusmuodostelmilla on mahdollista seurata säteilyannoksia ja annosnopeuksia. Pelastuslaitos vastaa omaan toimintaan tarvittavien säteilymittareiden tarkastuksesta, huollosta ja ylläpidosta.
- Pelastuslaitos hankkii mittauskalustoa ja ylläpitää valmiutta normaaliajan onnettomuuksissa (kuljetus- ja rakennuspaloon liittyvät paikalliset säteilylähteet) mukana olevien säteilylähteiden vaaran tunnistamiseksi

Kehittämissuunnitelma:

- Toimialueittain koulutetaan riittävästi mittaushenkilöstöä.
- Kehitetään koulutusyhteistyötä ja harjoituksia STUK:n kanssa.

7.6.3. Väestönsuojat

Väestönsuojien tarkoituksena on antaa suojaa ionisoivalta säteilyltä, myrkyllisiltä aineilta, rakennussortumilta sekä asevaikutuksilta. Suojien rakentamista ja tarkastamista koskevat säädökset sisältyvät pelastuslakiin sekä valtioneuvoston asetukseen väestönsuojista. 408/2011. Rakenteelliseen väestönsuojeluun vaikuttaa myös SM:n (30.11.2007) väestön

suojaamisen strategia. Suojista valtaosa on rakennettu asuinrakennusten ja työpaikka- tai liikerakennusten yhteyteen. Loput suojista ovat johtokeskuksia ja yleisiä väestönsuojia.

Päätös rakenteellista väestönsuojelusta:

- Annetaan lausuntoja väestönsuojien rakentamissuunnitelmista, suoritetaan suojiin käyttöönottotarkastuksia sekä osallistutaan muuhunkin rakenteellisen väestönsuojelun ohjaukseen ja valvontaan.
- Valvotaan väestönsuojien asianmukaista ylläpitoa ja suoritetaan suojan yleisluontoisia tarkastuksia palotarkastusten yhteydessä. Valvonnassa siirrytään yleisluontoiseen tarkastamiseen ja asiakirjavalvontaan.
- Järjestetään väestönsuojien ylläpitoon ja käyttökuntoon laittoon valmentavia väestönsuojan hoitajan kurssuja *yhteistyössä* SPEK:n kanssa, minkä lisäksi valistusta ja neuvontaa annetaan palotarkastusten yhteydessä.

7.6.4. Väestön evakuointi

Evakuointien suunnittelu- ja varautumisvelvoitteet sisältyvät pelastuslain 64 §:ään. Pelastuslain ohella poikkeusolojen evakuointeihin liittyviä järjestelyitä käsitellään myös valmiuslain 17 luvussa. Myös (PeL48 §) erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisissa pelastussuunnitelmissa tulee tarvittaessa ottaa huomioon väestön evakuoimiseen liittyvät järjestelyt.

Evakuointisuunnittelua ohjeistaa Sm:n ohje väestön evakuointien suunnittelusta ja toimeenpanosta (2003). Ohje on annettu vanhan pelastuslain nojalla ja uusi ohje on valmis-teilla.

Evakuointisuunnittelun perusteena ovat onnettomuusriskien kartoitus ja eri viranomaisilta saatavat uhka-arviot. Normaaliolojen toimivaltuus evakuointien määräämisestä perustuu PeL 36 §:n mukaisiin pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksiin. Poikkeusolojen laajamittaisten evakuointien toimivalta on valmiuslain 121 §:n nojalla valtioneuvostolla ja vastuu evakuointien yleisjohtosta sisäasiainministeriöllä.

Evakuointisuunnitelma

Pelastuslaitos on tehnyt aluettaan koskevan evakuointisuunnitelman ja luovuttanut sen ohjeiden mukaisesti lääninhallitukselle vuonna 2005. Suunnitelma päivitetään keskeisten hälytys- ja yhteystietojen osalta kahden vuoden välein. Evakuointisuunnittelu ja evakuointivalmiuden tehdään virkatyönä. Evakuointien harjoittelu sisältyy valmius- ja suuronnettomuusharjoituksiin. Evakuointisuunnitelmat vaativat tarkistamisen ja päivittämisen yhteistyössä kuntien kanssa heti uuden ohjeistuksen ilmestyttyä.

Evakuointeja koskeva päätös:

- Ylläpidetään evakuointia edellyttävää uhka-analyysiä sekä suunnitelmaa ja valmiutta vaarassa olevan väestön siirtämiseksi pois vaara-alueelta.
- Evakuointisuunnitelma integroidaan kunnissa laadittuihin tai laadittaviin evakuoidun väestön huoltosuunnitelmiin. Evakuointisuunnittelu kattaa kaikki uhkamallit sekä turvallisuustilanteet: normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot (YTS 2010, kohta 1.3).
- Erityisesti normaaliolojen uhkamallien ja häiriötilanteiden vaatimaa evakuointisuunnittelua kehitetään yhteistyössä alueen kuntien kanssa.
- Pelastuslaitos osallistuu omalta osaltaan evakuointiin tarvittavan henkilöstön koulutukseen.

7.7. Väestönsuojelun johtaminen eri uhka- ja häiriötilanteissa

Yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavia uhkamalleja ja riskitekijöitä on kuvattu mm. yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (YTS 2010). Turvallisuusstrategiassa on tunnistettu häiriötilanteita, joilla tarkoitetaan uhkaa tai tapahtumaa, joka vaarantaa yhteiskunnan turvallisuutta, toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia. Näiden tilanteiden hallinta edellyttää tavallisesti viranomaisien ja muiden toimijoiden laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Häiriötilanteita voi esiintyä sekä normaalioloissa että poikkeusoloissa. YTS 2010:n mukaisesti häiriötilanteen hallinnassa noudatetaan samoja periaatteita sekä normaali- että poikkeusoloissa. Myös pelastuslaitoksen johtamisjärjestelyt perustuvat kaikissa tilanteissa normaaliolojen johtamisjärjestelyihin.

Laajennetut johtamisjärjestelyt voivat tulla kyseeseen esim. valmiuslain 3 §:n kohtien 1 ja 2 mukaisissa poikkeusoloissa (sota, sen välitön uhka tai jälkitila), jotka vaativat väestönsuojelumuodostelmien käyttöön ottamisen.

7.7.1. Johtamistoiminta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Yhteiskunnan häiriötilanteiden laatu ja laajuus sanelevat osaltaan johtamistoiminnan tehostamisen tarpeet. Kyseeseen voi tulla esimerkiksi lomien siirtämistä, päivystys- ja varallaolovahvuuden kasvattamista, pelastuslaitoksen johtokeskuksen, johtokeskusyksikön ja asemapaikkojen miehittämistä sekä johtamis- ja viestisuunnitelmien tarkastamista ja viiranomaisyhteistyön lisäämistä. Lähtökohtana ovat normaaliolojen johtamisjärjestelyt.

Poikkeusolojen johtamisorganisaatiota laajentaa perustettavien väestönsuojelumuodostelmien (suojelulohkot ja -yksiköt) johtaminen. Eri uhakuviin liittyvän johtamisvalmiuden kehittämisessä pyritään noudattamaan SM:n antamia yhtenäisiä ohjeita. Kehittämistyötä on haitannut tarvittavien ohjeiden päivitysten puute.

Päätös pelastustoimen muodostelmien johtamisesta:

- Pelastustoimialueelle perustettavien pelastusyksiköiden, -joukkueiden ja -komppanioiden hälyttäminen ja johtaminen perustuu kaikissa turvallisuus-tilanteissa normaaliolojen järjestelyihin. Erikseen perustettavat tiedustelu-, huolto-, kalusto- ja pelastuskoiraryhmät alistetaan tilanteen mukaan pelastusmuodostelmien johdettavaksi. Poikkeusolojen pelastus- ja väestönsuojelutoimia koordinoidaan ja johdetaan pelastustoimen johtokeskuksesta.

Päätös muiden väestönsuojelumuodostelmien johtamisesta:

- Kunnan ja kunnan eri toimialojen perustamisvastuulla olevien väestönsuojelumuodostelmien johtamisesta vastaa kunta ja kunnan ne toimialat, joille muodostelman perustaminen kuuluu. Pelastustoiminnan johtamista ja muiden väestönsuojelumuodostelmien johtamista yhteen sovittaa kunnan johtokeskukseen nimetty pelastuslaitoksen yhteyshenkilö.

Henkilöstövahvuus poikkeusoloissa

Pelastuslaitoksen poikkeusolojen pelastus- ja väestönsuojelutoimintaa varten tarvittava henkilömäärä on 900 henkilöä. Tästä määrästä noin 400 henkilöä tarvitaan pelastusyksiköitä, -joukkueita ja -komppanioita sekä tiedustelu- ja pelastuskoira-ryhmiä varten. Muulla henkilöstöllä miehitetään mm. suojelulohkojen ja – yksiköiden johtokeskukset ja -paikat.

7.7.2 Omatoiminen varautuminen

Omatoiminen varautuminen on yksittäisten kansalaisten, yritysten, organisaatioiden ja taloyhtiöiden valmistautumista erilaisia onnettomuuksia, erityistilanteita ja poikkeusoloja varten. Omatoimisen varautumisen organisaatiot toimivat viran-omaisten ohjeiden mukaisesti pyrkien itsenäisesti säilyttämään toimintakyvyn ja elinolosuhteet mahdollisimman pitkään.

Omatoimisen varautumisen henkilöstö asuinkiinteistöissä, yrityksissä ja laitoksissa toteuttavat varautumista käytännössä jo normaaliaikana. Pelastussuunnitelman laadinta on osa omatoimista varautumista. Pelastussuunnitelmassa selvitetään mm. toimintaa uhkaavat riskit, toimenpiteet niiden ehkäisemiseksi, toimintamallit riskitilanteessa sekä asianosaisille annettavat ohjeet.

Omatoimisen varautumisen koulutuksessa opitaan esimerkiksi ehkäisemään tulipaloja ja onnettomuuksia, kodin tapaturmia ja vesi- tai myrskyvahinkoja. Omatoimisella varautumisella valmentaudutaan myös toimimaan poikkeavissa tilanteissa kuten esimerkiksi vaarallisten aineiden onnettomuudessa, jossa voi levitä ympäristölle ja ihmiselle haitallisia tai jopa vaarallisia kaasuja.

Omatoiminen varautuminen on osa väestönsuojelua. Lapissa omatoimisen varautumisen tarpeet viranomaisavun pitkien etäisyyksien ja esim. nopeasti muuttuvien sääolosuhteiden vuoksi on erityisen suuret myös normaalioloissa.

Pelastuslaki (379/2011) 14§ määrittää omatoimisen varautumisen seuraavasti:

”Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan:

- 1) ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syttymistä;
- 2) varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa;
- 3) varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät;
- 4) ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi.

Edellä 1 momentissa säädetty koskee myös muualla kuin rakennuksessa harjoitettavaa toimintaa sekä yleisötilaisuuksia.”

Pelastuslain 15§:ssä määritellään pelastussuunnitelma laadittavaksi mm. omatoimiseen varautumiseen liittyvistä toimenpiteistä. Pelastussuunnitelman sisältöä tarkennetaan lisäksi valtioneuvoston asetuksella (407/2011).

Päätös omatoimisen varautumisen ohjaamisesta ja valvomisesta:

- Pelastuslaitos ohjaa ja kouluttaa omatoimiseen varautumiseen alueella yhteistyössä SPEK:n, MPK:n ja muiden toimijoiden kanssa sekä turvallisuusviestinnän kautta.
- Suojelulohkoille ja -yksiköille määritetään johtokeskukset tai -paikat sekä näille henkilöstötarve. Johtopaikkojen tilavarauksista sekä niiden miehityksestä päättää pelastuslaitos.

7.7.3. Pelastuslaitoksen johtokeskus

Pelastuslain 77 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee järjestää pelastustoiminnan johtamistilat ja muut edellytykset siten, että johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa.

Päätös pelastuslaitoksen johtokeskuksesta:

- Pelastuslaitos käyttää johtokeskukseensa Rovaniemen paloasemalla, suojatiloissa sijaitsevaa uudistettua johtokeskustaan, jota käytetään myös tarvittaessa suur-onnettomuuksien ja häiriötilanteiden niin vaatiessa.
- Johtamistoimintaan tarvittava henkilöstö hälytetään pelastuslaitoksen päällystöstä

ja osin myös miehistöstä muodostetuilla ryhmähälytyksillä. Johtamisvalmiutta kohotetaan turvallisuustilanteen muuttuessa tarpeen mukaan.

7.7.4. Yhteydet kuntien ylläpitämiin väestönsuojelumuodostelmiin

Pelastustoimen ja hätäkeskusten organisaatiomuutokset sekä tietoliikennetekniikan nopea kehitys edellyttävät pelastustoimen johtamisjärjestelmän osittaista uusimista. Kaikille hallinnon tasoille luodaan kyky muodostaa tilannekuvaa sekä jakaa sitä muille tarvitsijoille. Yhteensopivuus muiden keskeisten yhteistyötahojen kanssa otetaan huomioon järjestelmää kehitettäessä.

Päätös poikkeusolojen viesti- ja tietoliikenneyhteyksistä:

- Pelastuslaitos vastaa tilannekuvan ylläpitämisessä pelastuslaitoksen johtokeskuksen välillä olemassa olevia tieto- ja viestiliikenneyhteyksiä hyödyntäen.
- Pelastuslaitoksen poikkeusolojen viesti- ja tietoliikenneyhteytenä käytetään normaaliolojen viestiverkkoja niin pitkään kuin mahdollista. Poikkeusoloissa korostuu viranomaisradioverkon (VIRVE) käyttö.
- Pelastuslaitoksen johtokeskuksen ja kunnan johtokeskuksen väliseen puheensiirtoon käytetään viranomaisradioverkkoa (VIRVE), matkapuhelinverkkoja sekä kiinteää puhelinverkkoa. Pelastuslaitoksen ja kuntien johtokeskuksista suojelupiirien-, lohkojen- ja yksiköiden johtokeskuksiin/ -paikoille järjestettävistä yhteyksistä puuttuu SM:n tarkempi ohjeistus (toistaiseksi toteuttamatta).
- Datasiirron samoin kuin puhesiirron suunnittelussa pyritään huomioimaan markkinoille tulevat uudet järjestelmät ja tekniikat.
- Pelastuslaitos ei järjestä puhe- tai tietoliikenneyhteyksiä kunnan johtokeskuksen ja kunnan oman väestönsuojeluorganisaation välille. Näiden yhteyksien suunnittelusta ja rakentamisesta vastaa kunta.

Kehittämissuunnitelma:

- Seurataan valtakunnallista pelastushallinnon (turvallisuusviranomaisten) ICT-hankkeiden kehitystä ja valmistelua.
- Varaudutaan osaltaan tarvittaviin laaja-alaisiin muutoksiin ja investointeihin vuodesta 2015 alkaen.

7.7.5 Poikkeusolojen ja häiriötilanteiden tilannekuva

Pelastuslaitoksella ei ole omaa vakiintunutta tilannekuvajärjestelmää. WEB -pohjaista järjestelmää on testattu MYRSKY 2012 -valmiusharjoituksessa. Lapin pelastuslaitos ei ole käyttänyt SM:n JOTKE -tilannekuvajärjestelmää, mutta sen käytön mahdollisuuteen on perehdytty. Kevään 2012 tulvauhan aikana kokeiltiin omien www-sivujen käyttöä sekä viranomaisia, kuntia että yleisöä palvelevana tilannekuvapalveluna, mistä saatiin myönteistä palautetta.

Suunnittelukaudella ensisijaisena hankintaperusteena on pelastustoimen oma yhtenäinen tilannekuvanjärjestelmä. Lisäksi pelastuslaitos pyrkii edelleen testaamaan vähittäismyyntimarkkinoilla olevia tilannekuvan mahdollistamia valmiita järjestelmiä.

Päätös / kehittämissuunnitelma:

- Seurataan valtakunnallista pelastushallinnon (turvallisuusviranomaisten) ICT-hankkeiden kehitystä ja valmistelua.
- Varaudutaan osaltaan tarvittaviin laaja-alaisiin muutoksiin ja investointeihin vuodesta 2015 alkaen.

7.8. Väestönsuojelun materiaali

Väestönsuojelumateriaalin hankinta perustuu pelastuslain 64 §:ään väestönsuojeluun varautumisesta. Materiaalihankinnat suoritetaan ennakolta pelastuslaitoksen valmius- ja hankintasuunnitelman mukaisesti. Hankinnat ovat olleet vähäisiä.

Päätös yleiseen väestönsuojeluun varattavasta materiaalista:

- Tarkistetaan suunnittelukaudella oman toiminnan edellyttämän väestönsuojelumateriaalin tarve ja tehdään hankintasuunnitelmat vuosille 2013- 2016.
- Hankinnat käsitellään talousarviokäsittelyn yhteydessä.
- Hankinnat porrastetaan siten, että osa materiaaleista hankitaan vasta turvallisuustilanteen kiristyessä normaalioloista häiriötilanteeseen tai poikkeusoloihin.
- Hankittavat väestönsuojelumateriaalit valitaan ja varastoidaan siten, että materiaalia voidaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti normaaliolojen valmiuden ylläpitämisessä (suuronnettomuusvalmius).

Poikkeusolojen viesti- ja tietoliikenneyhteydet

Poikkeusolojen viesti- ja tietoliikenneyhteydet perustuvat normaaliolojen järjestelyihin.

7.9. Henkilöstö-, kalusto- ja tilavaraukset

Varauksilla tarkoitetaan pelastustoimen osalta pelastus- ja väestönsuojelutehtävissä tarvittavan henkilöstön, kaluston ja tilojen varaamista pelastustoimen käyttöön poikkeusoloissa. Varauksien suunnittelu ja toteutus on olennainen osa normaaliolojen varautumistoimenpiteitä.

Pelastuslain 64 § mukaan kukin viranomaisen huolehtii poikkeusolojen väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta. Varautumistehtävien rekisteristä säädetään pelastuslain 92 §:ssä. Varaukset toteutetaan yhteistyössä puolustusvoimien paikallisten aluetoimistojen kanssa.

Henkilöstövaraukset perustuvat asetukseen vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta (269/1977).

Päätös henkilö-, kalusto- ja tilavarauksista:

- Pelastuslaitoksen väestönsuojelumuodostelmien (suojelulohkot ja -yksiköt) sekä evakuoinnin (järjestelykeskukset, jakopaikat, vastaanottokeskukset, -paikat ja koontumiskeskukset, -paikat) perustamiseen tarvittavan henkilöstön varaamista koskevat esitykset toimitetaan Pohjois-Suomen sotilasläänin aluetoimistoihin keskitetysti noin kolmen vuoden välein.
- Kuntien väestönsuojeluorganisaatioiden henkilöstövarauksista vastaavat kunnat yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa. Ajoneuvokaluston varaaminen toteutetaan yhteistyössä Lapin ELY-keskuksen liikenneosaston kanssa.
- Pelastuslaitoksen toimitilat ovat pelastustoimen käytössä myös poikkeusoloissa. Evakuointien edellyttämät tilat varataan erikseen.

7.10. Varautumisen ja väestönsuojelun suunnitelmat

Valmiuslain 12 §:n mukaan mm. kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Pelastuslain 64 §:n mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimintansa hoitamiseen poikkeusoloissa mm. riittävin suunnitelmin

Päätös varautumis- ja väestönsuojelusuunnitelmista:

- Eri turvallisuustilanteita koskevat hälytys-, pelastustoiminta- ja väestönsuojelusuunnitelmat sisällytetään pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmaan.
- Valmiussuunnitelma tarkistetaan ja vahvistetaan v. 2014.

Kehittämissuunnitelma:

- Valmiuspäällikkö ja pelastuslaitoksen nimeämät kuntakohtaiset yhdyshenkilöt toimivat asiantuntijoina kuntien valmius- ja väestönsuojelusuunnittelussa ja tukevat kuntien valmiussuunnittelua.
- Kehitetään yhteistyössä kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan toimivuutta ja toimialakohtaisten valmiussuunnitelmien laatimista.

8. ASIAANTUNTIJAPALVELUT

Pelastuslain 42 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Päätös asiantuntijapalveluista:

Yhteistyön kehittämistä tehostetaan eri viranomaisten (esim. kuntien rakennus- ja terveysturvaviranomaisten, Lapin elinkeinokeskuksen/ympäristö ja Lapin liiton / maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset palvelut) ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Pelastuslaitos on osaltaan laatimassa yhdessä kunnan- ja poliisiviranomaisten kanssa paikallisia turvallisuussuunnitelmia.

9. HENKILÖSTÖN KOULUTUS JA HARJOITTELU

Valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta sekä väestönsuojelun johtaja- ja erityishenkilöstön koulutuksesta (PeL 15 §). Alueen pelastustoimen tulee huolehtia siitä, että sopimuspalokunnan henkilöstöllä on riittävä koulutus (PeL 16 §).

Pelastustoimintaan osallistuvalla vapaaehtoiselta henkilöstöltä vaaditaan riittävä koulutus (PeL 17 §).

Vapaaehtoisen ja toimenpidepalkkaisen henkilöstön perus- ja täydennyskoulutusta on toteutettu koulutusjärjestelmän mukaisesti. Ammattihenkilöstöstä miehistön täydennyskoulutusta tulee tehostaa niin, että koulutus on tavoitteellista ja järjestelmällistä.

Päätös vakinaisen ammattihenkilöstön täydennyskoulutuksen järjestämisestä:

Ammattihenkilöstön täydennyskoulutuksen tulee olla tavoitteellista, säännöllistä ja ammatillisia valmiuksia kehittävää. Täydennyskoulutus toteutetaan sekä omin voimavaroin että ostopalveluna muilta koulutuksen tuottajilta. Henkilöstön koulutuksesta laaditaan vuosittainen koulutussuunnitelma.

Täydennyskoulutuksen määrä, sen sisältö ja kohderyhmä määritellään vuosittaisen koulustarpeen ja – suunnitelman perusteella. Koulutuksen painopiste asetetaan koulutuksen laadun tavoitteelliseen kehittämiseen.

Päätös vapaaehtoisen ja toimenpidepalkkaisen henkilöstön kelpoisuudesta ja koulutuksen järjestämisestä:

Sivutoimisen ja toimenpidepalkkaisen henkilöstön koulutuksessa noudatetaan samoja periaatteita kuin vakinaisen henkilöstönkin osalta.

Perus- ja täydennyskoulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen tuottaa pelastuslaitoksen henkilöstö. Pelastusviranomaiset (päälliköt) suorittavat koulutuksen osalta tarveharkinnan ja laativat vuositavoitteet, joiden pohjalta tehdään tulosalueittain koulutussuunnitelma.

Sopimuspalokunnan henkilöstön kelpoisuudesta on määrätty asetuksessa pelastustoimesta (407/2011/ 7§). Varalla olevan henkilöstön kelpoisuusvaatimukset käsitellään neuvottelukunnassa ja tarvittaessa päivitetään sopimukset.

Palokunnan hälytysosastossa toimivalla henkilöstöllä tulee olla suoritettuna vähintään perehdyttäminen ja sammutustyökurssi. Varalla olevalla henkilöstöllä tulee olla suoritettuna edellisten lisäksi savusukellus- ja pelastustyökurssi ja henkilöiden tulee olla savusukelluskelpoisia.

Yksikönjohtajilla tulee olla miehistön peruskoulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen lisäksi yksikönjohtajakoulutus tai aikaisempi saavutettu kelpoisuus. Savusukellusta suoritettavalla henkilöstöllä tulee olla voimassa olevan savusukellusohjeen mukainen koulutus ja kelpoisuus.

Pelastustoimen alueella ei ole varsinaisia pelastustoimen harjoitusalueita. Tyydyttäviä harjoituspaikkoja on saatu pelastustoimen käyttöön.

Päätös harjoitusalueiden järjestämisestä:

Palvelutason voimassaolokaudella selvitetään harjoitusalueiden tarve ja yhteiskäyttömahdollisuudet muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

10. KUSTANNUSVAIKUTUKSET

Palvelutasopäätöksessä määritellään nykyinen palvelutaso. Kehittämissuunnitelmaan määritellään tavoitetaso. Kustannusvaikutukset arvioidaan jaksotettuna palvelutasopäätöksen voimassaoloajaksi.

Lapin pelastustoimen nykyinen palvelutaso on hyvin pitkälle vuosien **2008 –2012** palvelutasopäätösten mukainen. Tarkoituksenmukaisella, taloudellisella ja tehokkuutta tavoittelevalla uudella palvelutasopäätöksellä haetaan synergiaetuja toimintojen yhtenäistämisen kautta siten, että nettotoimintamenot eivät olennaisesti muutu päätöksen voimassaoloaikana.

Tavoitteena on onnettomuuksien ja vahinkojen minimointi. Painopiste toiminnassa on ennalta ehkäisevän toiminnan lisääminen. Lisääminen tehdään tehtäväkuvausten, vastuualueiden, työaikojen yms. tarkennuksina. Palvelutasoa kehitetään riskianalyysin pohjalta. Edelleen tavoitteena on, että riskianalyysin edellyttämä toiminnan taso säilytetään. Lisäksi pelastuslaitokselle suunnitellaan laatu- ja palautejärjestelmä.

Palvelutasopäätös ja sen tavoitteet tullaan johtamaan seutukuntien ja pelastustoimen henkilöstön vuosisuunnitelmiksi, tavoitteiksi ja työohjelmiksi.

Päätös kehittämisestä ja kustannusvaikutuksista:

Painopiste kehittämisessä on ennalta ehkäisevän toiminnan lisääminen. Lisääminen tehdään vastuualueiden, tehtäväkuvausten ja työaikojen yms. tarkennuksina ja muutoksina. Palvelutasoa kehitetään vuosittain riskianalyysin pohjalta. Sopimuspalokuntien toimintaedellytykset turvataan ja sopimukset tarkistetaan niin, että uudet palokuntasopimukset tulevat voimaan 1.1.2015.

Toinen kehittämisen painopiste on henkilöstö- ja työhyvinvointiasiat sekä myös työturvallisuuteen perustuva toimintakulttuuri. Palvelutasopäätös ja sen tavoitteet tullaan johtamaan seutukuntien ja pelastustoimen henkilöstön vuosisuunnitelmiksi, tavoitteiksi ja työohjelmiksi. Palvelutasopäätöksellä haetaan synergiaetuja toimintojen yhtenäistämisen kautta.

Palvelutason tavoitteet ja toiminnan taso on saavutettavissa ilman erityisiä tai merkittäviä tasokorotuksia käyttötalouteen. Edellytyksenä on kuitenkin, että rakenteelliset muutokset ja toiminnan tehostaminen toteutetaan edellä olevien päätösten periaatteiden mukaisesti.

Kalustoa kierrätetään riskialueiden luomassa prioriteetissa ja raskaan kaluston poisto-aika on noin 25 vuotta.

Palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana laaditaan Lapin pelastuslaitoksen henkilöstöstrategia. Henkilöstöstrategian keskeisiä menestystekijöitä ovat 1. Johtaminen, 2. Työvoiman saanti, pysyvyys ja hyvinvointi, 3. Kannustaminen ja motivointi, 4. Osaaminen ja ammattitaito.

11. PÄÄTÖKSEN VOIMASSAOLOAIKA

Päätös pelastustoimen palvelutason voimassaoloajasta:

Palvelutasopäätös on voimassa 1.1.2013 - 31.12.2016. Pelastuslautakunta voi sitä tarvittaessa muuttaa kuntia kuultuaan. Palvelutasopäätöksen toteutumista seurataan jatkuvasti ja sitä arvioidaan vuosittain toimintakertomuksessa.